

ЗВІТ З ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ

ЦЕЙ ЗВІТ ЗАСВІДЧУЄ, ЩО ПРИКРПЛЕНА РОБОТА

Вишневський

БУЛА ПЕРЕВІРЕНА СЕРВІСОМ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ MY.PLAG.COM.UA I

МАЄ:

СХОЖІСТЬ

12%

РИЗИК ПЛАГІАТУ

42%

ПЕРЕФРАЗУВАННЯ

1%

НЕПРАВИЛЬНІ ЦИТУВАННЯ

0%

Назва файлу: Вишневський М. ПТБ 112м.doc

Файл перевірено: 2024-01-02

Звіт створено: 2024-01-03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПрАТ «ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКИЙ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра Підприємництва, менеджменту та туризму

ДО ЗАХИСТУ ДОПУЩЕНА

Зав.кафедрою
(library.econom.zp.ua)

к.е.н., доц. Панкова М.О.

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ
ТОРГІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Виконала

ст. гр. ПТБ-212/м

_____

(підпис)

М.В. Вишневський

Керівник

к.е.н., доц.

_____

(підпис)

М.В. Адаменко

Запоріжжя

2023

ПрАТ «ПВНЗ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра (library.econom.zp.ua) Підприємництва, менеджменту та туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

к.е.н., доц. Панкова М.О.

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

студенту гр. (library.econom.zp.ua) ПТБ-212/м,

спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Вишневецькому Миколі Валерійовичу

1.Тема: Удосконалення управління оборотними коштами торговельного підприємства.

Затверджена наказом по інституту«__» _____ 2023 р.№ _____

2. Термін здачі студентом закінченої роботи: «__» _____ 2023 р.

3. Перелік питань, що підлягають розробці:

- (library.econom.zp.ua) дослідити сутність та структуру оборотних коштів торговельного підприємства;
- розглянути основи управління оборотними коштами підприємства;
- дослідити аналіз як основну функцію управління оборотними коштами торговельного підприємства;
- зробити організаційно-економічну характеристику ПП «Віола плюс»;
- проаналізувати динаміку обсягу, складу та структури оборотних коштів ПП «Віола плюс»;
- проаналізувати показники ефективності використання оборотних коштів та їх впливу на торговельну діяльність ПП «Віола плюс»;
- надати загальні рекомендації щодо підвищення ефективності формування і використання оборотних коштів торговельного підприємства;
- дослідити зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни та використання digital-технологій в системі розрахунків торговельного підприємства;
- розглянути застосування запропонованих рекомендацій у діяльності ПП «Віола плюс».

4. Календарний графік підготовки кваліфікаційної роботи

№ етапу	Зміст	Терміни виконання	Готовність по графіку%, підпис керівника	Підпис керівника про повну готовність етапу, дата
1	Збір практичного матеріалу за темою кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи			
2	I атестація I розділ кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи			
3	II атестація II розділ кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи			
4	III атестація III розділ кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи, висновки та рекомендації, додатки, реферат			
5	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи на оригінальність			
6	Доопрацювання кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи, підготовка презентації, отримання (library.econom.zp.ua) відгуку керівника і рецензії			
7	Попередній захист кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи			
8	Подача кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи на кафедру			
9	Захист кваліфікаційної бакалаврської (магістерської) роботи			

Дата видачі завдання (www.ronl.ru) «__» _____ 2023 р.

Керівник магістерської роботи _____ М.В. Адаменко
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання (www.ronl.ru) _____ М.В. Вишневський
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Оборотні кошти є одним з основних ресурсів, що забезпечує здійснення діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Ефективність його діяльності підприємств, у тому числі й торговельних, залежить від багатьох чинників, серед яких: обсяг, структура та джерел фінансування оборотних коштів. Актуальною проблемою для всіх суб'єктів господарювання різних галузей та організаційно-правових форм власності є формування оптимального обсягу оборотних коштів та їхньої структури. Адже через формування і використання оборотних коштів відбувається вплив на рівень ліквідності і платоспроможності підприємства, на дохідність та рівень підприємницького ризику.

Результати останніх досліджень науковців щодо ефективності господарської діяльності вітчизняних підприємств говорять про недостатню ефективність формування та використання оборотних коштів підприємства. **Негативні тенденції обумовлюють необхідність розробки та обґрунтування** (jarch.donnu.edu.ua) нових підходів до удосконалення управління оборотними коштами суб'єкта господарювання. Недостатньо розвинені також дослідження щодо врахування специфіки комерційної діяльності та торгівлі при формуванні та використанні оборотних коштів.

Питання аналізу та управління оборотними коштами торговельного підприємства досліджувало **багато вітчизняних учених.** (jarch.donnu.edu.ua) Незважаючи на значний внесок учених у вирішення проблеми управління оборотними коштами, питання ефективності їх формування та використання, удосконалення процесів управління на основі новітніх підходів розглянуто ними не повною мірою. Все це актуалізує питання удосконалення управління коштами торговельного підприємства.

Метою магістерської роботи є теоретичне і практичне дослідження діяльності ПП «Віола плюс» щодо удосконалення процесу управління його оборотними коштами.

Для досягнення визначеної мети в магістерській роботі поставлені та вирішені такі завдання:

- визначено сутність та структуру оборотних коштів підприємства;
- охарактеризовано основи управління оборотними коштами підприємства;
- досліджено аналіз як основна функція **управління оборотними коштами (elartu.tntu.edu.ua)** торговельного підприємства;
- надано організаційно-економічну характеристику ПП «Віола плюс»;
- проаналізовано динаміку, обсяг, склад, структуру оборотних активів ПП «Віола плюс»;
- визначено показники ефективності оборотних активів ПП «Віола плюс» та проаналізовано їх вплив на діяльність підприємства;
- розроблено загальні рекомендації щодо підвищення ефективності **формування і використання оборотних коштів (elartu.tntu.edu.ua)** торговельного підприємства;
- обґрунтовано пропозиції щодо зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни та використання digital-технологій в системі розрахунків торговельного підприємства;
- надано оцінку застосування запропонованих рекомендацій у діяльності ПП «Віола плюс».

Об'єктом дослідження в магістерській дипломній роботі є процес **управління оборотними коштами (elartu.tntu.edu.ua)** ПП «Віола плюс» у процесі торговельної діяльності.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні питання удосконалення **управління оборотними коштами (elartu.tntu.edu.ua)** ПП «Віола плюс» в сучасних умовах здійснення торговельної діяльності.

При виконанні **магістерської дипломної роботи використані загальнонаукові та спеціальні (ir.kneu.edu.ua)** методів досліджень, а саме: методи порівняння, групування, горизонтального і вертикального аналізів, метод фінансових коефіцієнтів, графічні методи та ін.

До інформаційної бази, яку використано для дослідження у магістерській дипломній роботі, відносяться підручники, монографії, наукові статті, матеріали публічної та управлінської звітності досліджуваного підприємства, матеріали науково-практичних конференцій.

Теоретична та практична цінність магістерської роботи полягає у:

- розробці загальних рекомендацій щодо підвищення ефективності [\(\[ir.kneu.edu.ua\]\(http://ir.kneu.edu.ua\)\)](http://ir.kneu.edu.ua) формування і використання оборотних коштів [\(\[elartu.tntu.edu.ua\]\(http://elartu.tntu.edu.ua\)\)](http://elartu.tntu.edu.ua) підприємства, що включає визначення шляхів прискорення їх оборотності;

- удосконаленні управління оборотними коштами підприємства на основі зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни та застосування широкого спектру розрахункових способів і каналів для забезпечення вчасних розрахунків покупців.

Магістерська дипломна робота складається з трьох розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків.

1.1. Сутність та структура оборотних коштів торговельного підприємства

Оборотні кошти є однією з ключових фінансових складових, необхідних для функціонування торговельних підприємств. Повнота та ефективність використання оборотних коштів як ресурсу безпосередньо впливають на результативність діяльності підприємства, адже через них можна оптимізувати ліквідність, ризики та дохідність підприємства. Зважаючи на це, необхідно дослідити сутність економічної категорії «оборотні кошти» та здійснити їх аналіз літературних джерел стосовно сутності та змісту управління ними.

У різних літературних джерелах виділяють декілька підходів до трактування сутності економічної категорії «оборотні кошти». Вони розглядаються як:

- 1) сукупність оборотних фондів та фондів обігу;
- 2) як частина активів, що відображається у бухгалтерську баланс підприємств;
- 3) грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші (www.hneu.edu.ua) ресурси, що використовуються протягом одного оборотного циклу;
- 4) майнові цінності, які використовуються для поточної господарської діяльності та повністю споживаються протягом одного оборотного циклу;
- 5) засоби підприємства, що використовуються для виробництва і реалізації кінцевої продукції або послуг та повністю переносять вартість на них.

Розглянемо ці трактування у табл.1.1.

Таблиця 1.1 – **Визначення поняття «оборотних (www.hneu.edu.ua) коштів»**

Автор	Визначення
Слав'юк Р.А. [1, с. 4]	Оборотні кошти - ресурси, які належать підприємству і які напевно буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу.
Демченко Т. А. [2, с.179]	Оборотні кошти - сукупність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені в грошовій формі.
Муравський О. [3]	Оборотні кошти – це економічна категорія, яка являє собою інтегровану сукупність коштів, вкладених у запаси, біологічні активи, дебіторську заборгованість, поточні фінансові інвестиції, готівкові кошти, витрати майбутніх періодів, що перебувають у постійному русі, повністю споживаються протягом одного виробничого циклу і забезпечують безперервну господарську діяльність підприємства з метою отримання прибутку та його сталого розвитку.
Бланк І. О. [4, с.162]	Оборотні кошти – сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та, що повністю споживаються у процесі одного виробничо-комерційного циклу.
Гринюк І. М. [5]	Оборотні кошти – частина майна, яка використовується протягом одного виробничого циклу і повністю переносить свою вартість на вартість продукції, що виробляється, змінюючи свою натурально речову форму.
Усатов І. А. [6, с. 120]	Оборотні кошти – грошові кошти та мобільні активи, які перетворюються в грошові кошти впродовж одного виробничого циклу, що забезпечує безперервність процесу виробництва, обороту та отримання прибутку.
Савінова А.В. [7]	Оборотні кошти – це сукупність матеріальних і фінансових активів, які шляхом структурної трансформації здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримки нормальної ліквідності підприємства і повинні повністю використовуватися протягом одного календарного року або операційного циклу.
Білик М. Д. [8, с. 161]	Оборотні кошти – група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями.
Зардова Я. В. [9]	Оборотні активи (кошти) – контрольовані суб'єктом господарювання ресурси, які перебувають у постійному кругообігу з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності підприємства, що можуть змінювати свою матеріальну форму та переносити свою вартість на вартість готової продукції чи можуть бути перетворені на гроші впродовж одного операційного циклу.
Філімоненков О. С. [10, с. 229]	Оборотні кошти – сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або 12 місяців з дати балансу.

Дослідивши визначення у табл. 1.1, виділяємо декілька підходів до трактування сутності оборотних коштів (рис. 1.1).

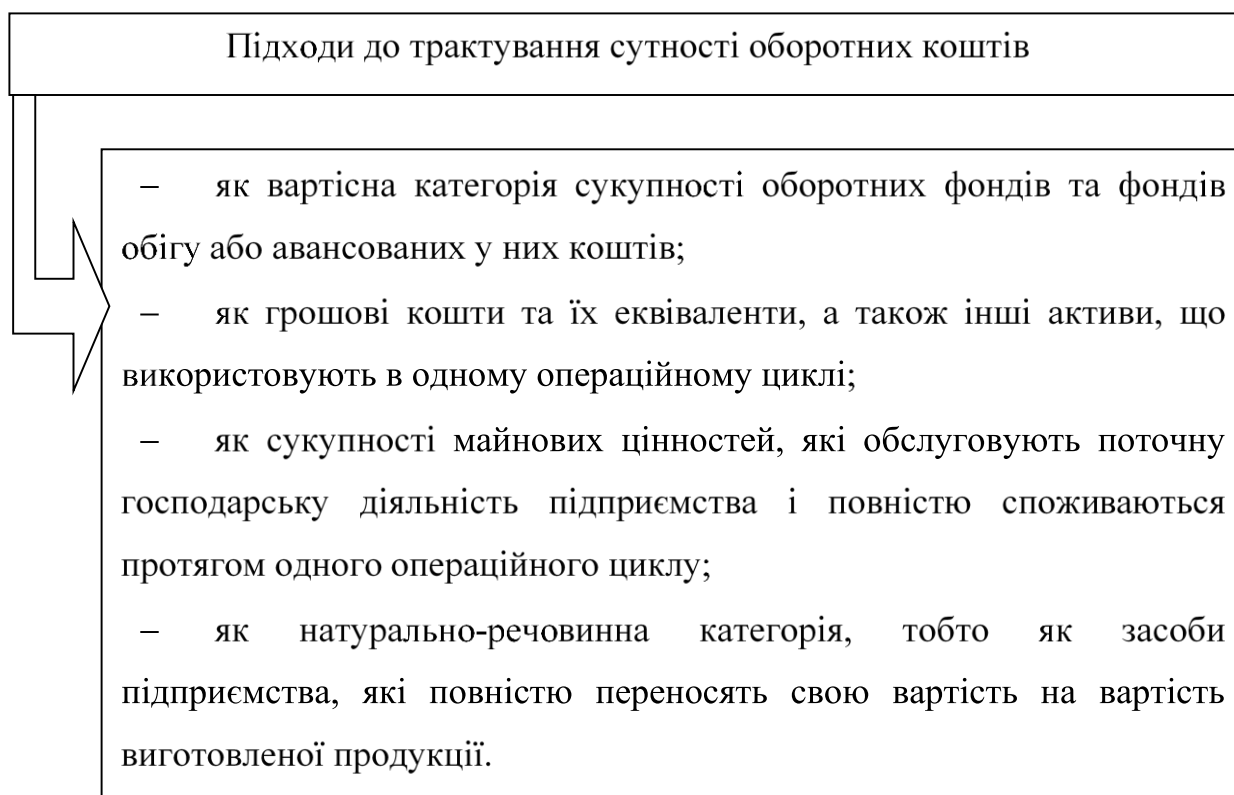

Рисунок 1.1 – Підходи до трактування сутності оборотних коштів

Проаналізувавши вищенаведені визначення вважаємо, що оборотні кошти потрібно розглядати як майнові цінності підприємства, які забезпечують безперервність процесу виробництва та обігу, повністю споживаються у поточному господарському процесі протягом одного оборотного циклу. **Оборотні кошти мають матеріальну і нематеріальну форми, а у бухгалтерському балансі визначаються саме за вартістю. Зважаючи на це в деяких джерелах оборотні кошти ототожнюються з грошовими коштами, що** не обґрунтовано. Також термін «оборотні кошти» часто ототожнюється з поняттям «оборотні активи». За таким ототожненням оборотні кошти досліджуються у даній магістерській роботі.

Виходячи із сутності та змісту застосування оборотних коштів у господарському процесі їх класифікують за різними напрямками (додаток А).

Структура оборотних коштів підприємства за класифікаційними ознаками наведена також на рис. 1.2.

Розглянемо оборотні кошти за видами:

- запаси сировини, матеріалів та eir.zntu.edu.ua напівфабрикатів. Цей вид оборотних коштів характеризує обсяг вхідних потоків у формі запасів, що забезпечують виробничу та комерційну діяльність підприємства;

- запаси готової продукції – обсяг вхідних потоків у формі запасів продукції для реалізації та незавершене виробництво з розрахунком коефіцієнта його завершеності за окремими видами; ni.biz.ua

- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги та lib.detut.edu.ua інша;

- залишки грошових коштів в іноземній та національній валюті та короткострокові фінансові інвестиції; eir.zntu.edu.ua

- інші види оборотних коштів.

Потрібно зазначити, що торговельні підприємства, як і будь-які інші, використовують оборотні кошти у своїй діяльності. Однак у сфері торгівлі оборотні кошти мають особливе значення, оскільки за фінансовими звітами торговельних підприємств вони у структурі активів бізнесу мають переважну вартість та можуть сягати 90% вартості всього майна.

Торговельна діяльність – це особлива сфера діяльності, пов'язана зі здійсненням товарообороту, забезпеченням руху продукції та товарів зі сфери виробництва до сфери споживання. За допомогою торговельної діяльності відбувається надання послуг: виробникам продукції (товарів) щодо її (їх) реалізації; споживачам щодо отримання необхідних товарів та задоволення платоспроможного попиту. Торговельні підприємства у національному господарстві країни займають достатньо об'ємну нішу. Вони мають необхідні ресурси, працівників, матеріально-технічну базу та здійснюють комерційну діяльність задля отримання прибутку [18].

Рисунок 1.1– Сутність та структура оборотних коштів підприємства (складено на основі [13])

Широке коло виконуваних функцій, галузеві особливості та роль торгівельної діяльності в економічній системі держави обумовлюють необхідність ефективного формування та використання оборотних коштів торгівельних підприємств. Зважаючи на це можна виділити такі специфічні характеристики оборотних коштів у торгівлі:

- 1) особливості комерційного циклу;
- 2) відсутність сфери виробництва (не враховуючи дрібних виробництв в межах торгівельної діяльності, таких як кулінарія, випікання хлібобулочних виробів в супермаркетах, дрібний ремонт техніки та одягу в межах обслуговування у сфері торгівлі);
- 3) прямі і безпосередні контакти зі споживачами товарів та послуг торгівельних підприємств.

Сутність торгівельної діяльності відображається в українському законодавстві (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Сутність торгівельної діяльності за законодавством

Джерело	Визначення
Господарський кодекс України [19]	Господарсько-торговельна діяльність - діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання у сфері товарного обігу, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію шляхом надання відповідних послуг
Податковий кодекс України [20]	Торговельна діяльність – роздрібна та оптова торгівля, діяльність у торговельно-виробничій (ресторанне господарство) сфері за готівку, інші готівкові платіжні засоби та з використанням платіжних карток
Постанова КМУ №833 [21]	Торговельна діяльність – це самостійна, ініціативна діяльність фізичних та юридичних осіб щодо здійснення купівлі та продажу товарів народного споживання з метою одержання прибутку.

Особливості комерційного циклу у торгівлі пов'язані з періодом товарообороту від надходження товару у торговельне підприємство (оптовий склад, магазин тощо) до отримання товару споживачем. Як правило, комерційний цикл є короткостроковим та передбачає період повного систематично повторюваного обороту всієї суми оборотних коштів.

Під час здійснення торговельно-технологічних операцій обертання оборотних коштів обумовлює зміну вартості товарів (грошова→товарна→грошова). Це призводить до створення нової вартості товару та отримання прибутку торговельним підприємством.

Перша стадія кругообороту в сфері торгівлі – оборотні кошти із грошової форми переходять у товарну (купівля товарів для подальшого продажу споживачам). Основним є наявність суми грошових коштів, які можна залучити для придбання товарних запасів. Також важливим на цій стадії є умови закупівлі товарних запасів. Якщо за договірними умовами грошові розрахунки відбуваються під час придбання товарних запасів, то у такому випадку гроші торговельного підприємства перетворюються у товарну форму. Але якщо грошові розрахунки за товарні запаси здійснюються з відстрочкою платежу, то торговельне підприємство має як товарно-матеріальні цінності, так і дебіторську заборгованість.

Друга стадія кругообороту в сфері торгівлі – оборотні кошти залучаються у фазу безпосереднього продажу товарів споживачам. Оборотні кошти будуть мати товарну форму до тих пір, поки не завершиться їх реалізація. Після цього настає третя стадія кругообороту – оборотні кошти видозмінюють форму з товарної на грошову. Як придбання товарів, так і їх реалізація може проводитися на різних умовах оплати. Оплата товарів може здійснюватися у готівковій або безготівковій формі, може відбуватися реалізація на умовах відстрочки платежу із використанням комерційного або споживчого кредитів. У такому випадку оборотні кошти перейдуть у грошову форму після інкасації дебіторської заборгованості покупців (chtyvo.org.ua) товарів. Чим менше часу оборотні кошти знаходяться на

описаних вище стадіях та у тих чи інших формах, тим швидше їх оборотність та тим вища ефективність використання. Також потрібно зазначити, що всі товари одночасно не будуть на тій чи іншій стадії, у тій чи іншій формі. Торгівельним підприємствам водночас потрібні і готівкові кошти, і кошти на розрахункових рахунках, і товарні запаси, і товари на реалізації та тара також.

Отже, відсутність сфери виробництва у торговельних підприємствах дозволяє говорити, що особливістю оборотних коштів у торгівлі є короткостроковий характер та безперервність комерційного циклу та їхнє швидке обертання. Відсутність сфери виробництва у торговельних підприємствах також призводить до того, що вони не повинні формувати оборотні кошти у виробничих запасах (сировина, матеріали), незавершеному виробництві. Тобто достатньо формувати лише торговельні запаси. Зважаючи на це можна визначити, що переважна частина оборотних коштів торговельного підприємства віднесена до фондів обігу – товарів, дебіторської заборгованості, грошових коштів та їх еквівалентів. Означені елементи оборотних коштів відносяться до найбільш ліквідні та швидколіквідні активи. Але частина товарів та дебіторської заборгованості можуть бути і слабо ліквідними. Це може бути якщо ці товари не користуються попитом споживачів та втрачають привабливість, а дебіторська заборгованість є простроченою зважаючи на неплатоспроможність покупця.

Ще однією характеристикою формування оборотних коштів у торгівлі є наявність прямого та безпосереднього контакту торговельного підприємства зі споживачами. Це дозволяє врахувати потреби та запити покупців, сезонні коливання, кон'юнктуру споживчого ринку, гнучкість у ціновій, маркетинговій та інших політиках. Це дозволяє скоротити оптимізувати оборотні кошти у товарах, дебіторській заборгованості, грошах тощо.

Проведені теоретичні дослідження сутності оборотних коштів та їх структури визначають ключові аспекти та мають велике практичне значення.

На основі теорії сутності та класифікації оборотних коштів підприємства можна визначити напрями ефективного управління ними.

1.2. Основи управління оборотними коштами підприємства

Управління оборотними коштами є однією з найбільш важливих складових фінансового менеджменту. Це пов'язано з багатьма складовими внутрішнього матеріально-фінансового складу оборотних коштів, які потребують індивідуального керівництва, з частою зміною їх характеристик і великою роллю у забезпеченні фінансової стійкості та результативності у господарській діяльності підприємства.

Цілеспрямоване управління оборотними коштами визначає необхідність попередньої їх класифікації, що було проведено у першому підрозділі.

Управління оборотними коштами підприємства пов'язане з конкретними особливостями формування його оборотного (операційного) циклу, що є періодом повного обороту всієї суми оборотних коштів (repository.kpi.kharkov.ua), (repository.kpi.kharkov.ua) в процесі якого відбувається зміна окремих їх видів.

Рух оборотних коштів підприємства в процесі оборотного (операційного) циклу проходить чотири (ird.gov.ua) основні стадії, послідовно міняючи свої (4ua.co.ua) форми (рис. 1.2).

Важливими моментами в управлінні оборотними коштами підприємства є визначення операційного циклу (ird.gov.ua) та нормування. Операційний цикл в управлінні оборотними коштами розглядається в додатку Б, а визначення їх нормативів у додатку В.

Управління оборотними коштами підприємства здійснюється шляхом формування відповідної політики і етапів її проведення.

Політика управління оборотними коштами (4ua.co.ua) підприємства – це частина загальної стратегії управління коштами підприємства, яка полягає в забезпеченні оптимізації формування їхнього обсягу і складу,

раціоналізації та підвищенні ефективності їх використання. (repository.kpi.kharkov.ua)

Етапи формування політики управління оборотними коштами (4ua.co.ua) підприємства, що розроблені Турило А.М., Адаменко М.В. [22] наведені на рис. 1.3.

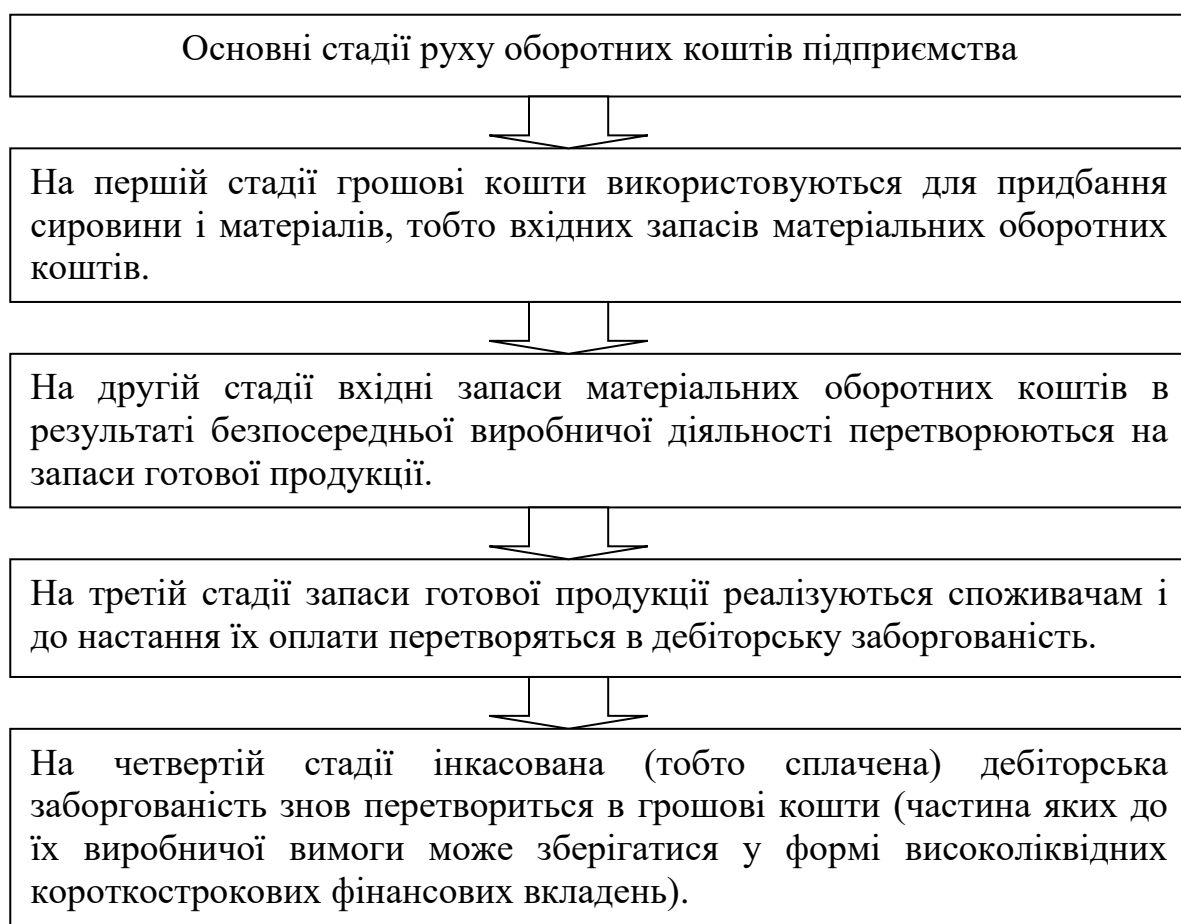

Рисунок 1.2 – Основні стадії руху оборотних коштів підприємства

1. Аналіз оборотних коштів підприємства (ird.gov.ua) у попередньому періоді. Цей аналіз буде розглянуто у наступному підрозділі.

2. Встановлення принципів формування оборотних коштів підприємства, (ird.gov.ua) які відображають загальну концепцію управління підприємством у цьому аспекті, де важливе поєднання рівня прибутковості та фінансового ризику. У контексті оборотних коштів ці принципи визначають обрану стратегію їхнього формування.

Рисунок 1.3 – Етапи формування політики управління оборотними коштами (4ua.co.ua) підприємства [22]

Теорія менеджменту описує три основні принципові підходи формування **оборотних коштів підприємства**: консервативний, помірний та агресивний (рис. 1.4).

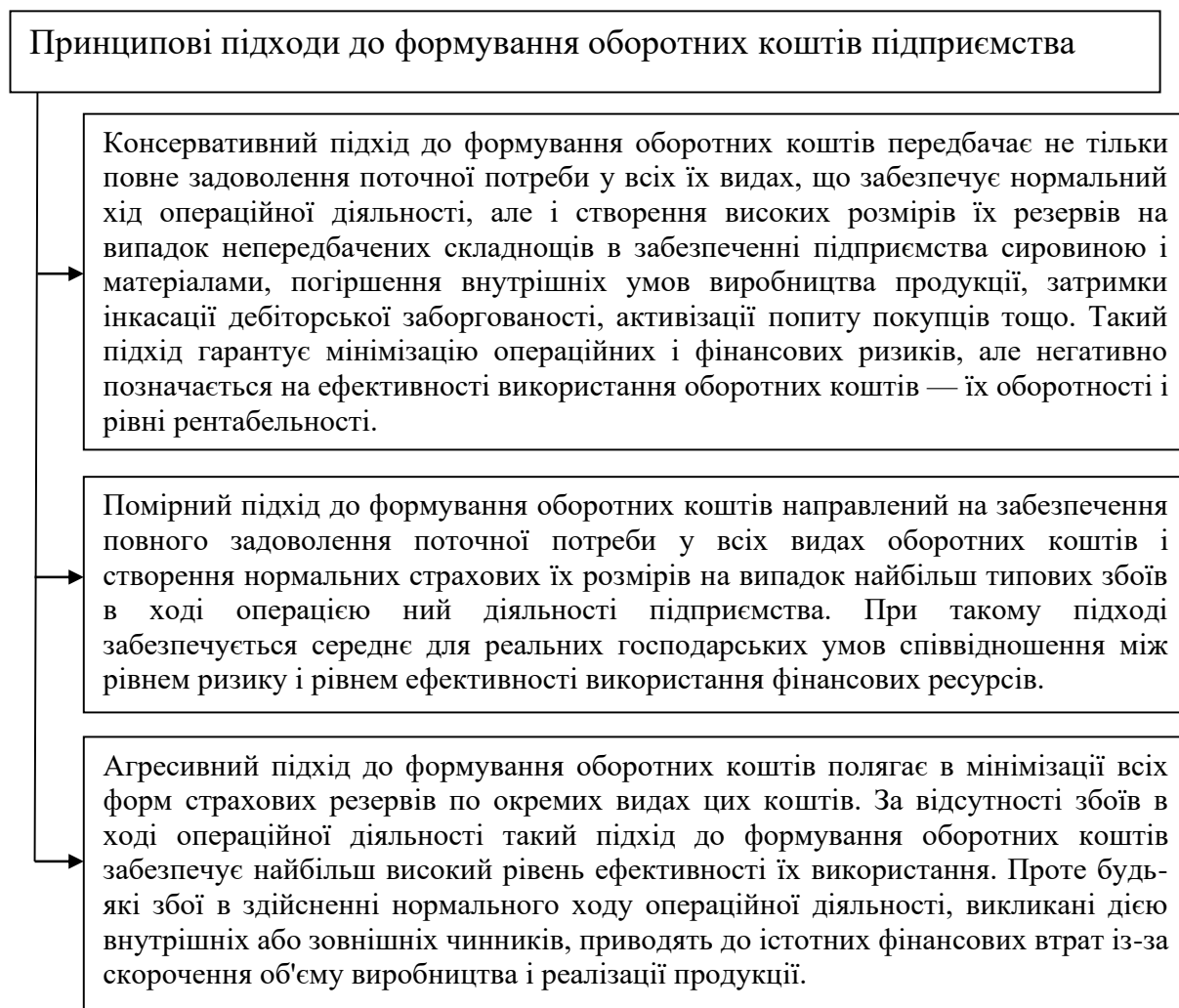

Рисунок 1.4 – **Принципові підходи до формування (rhw.in.ua) оборотних коштів підприємства** (складено автором на основі [4])

Таким чином, підходи, обрані для формування **оборотних коштів підприємства, (ird.gov.ua)** відображають різні співвідношення між **рівнем ефективності їх використання (repository.kpi.kharkov.ua)** та ризиком, що визначають загальний обсяг цих коштів і їх відношення до **(referat.yabotanic.ru) обсягу операційної діяльності.**

3. Оптимізація обсягу оборотних (rhw.in.ua) коштів та окремих їх видів. (ird.gov.ua) Цей процес оптимізації базується на обраній стратегії

формування **оборотних коштів, що (4ua.co.ua)** забезпечує певне співвідношення між ефективністю їх використання та ризиком. Оптимізація включає наступні етапи (рис. 1.5).

4. Оптимізація співвідношення постійної та змінної частини оборотних коштів включає формування потреби в окремих їх видах залежно від сезонності, особливостей коливання попиту на продукцію підприємства. Тому в управлінні оборотними коштами потрібно враховувати коливання як різницю між максимальною і мінімальною потребою в оборотних коштах впродовж року.

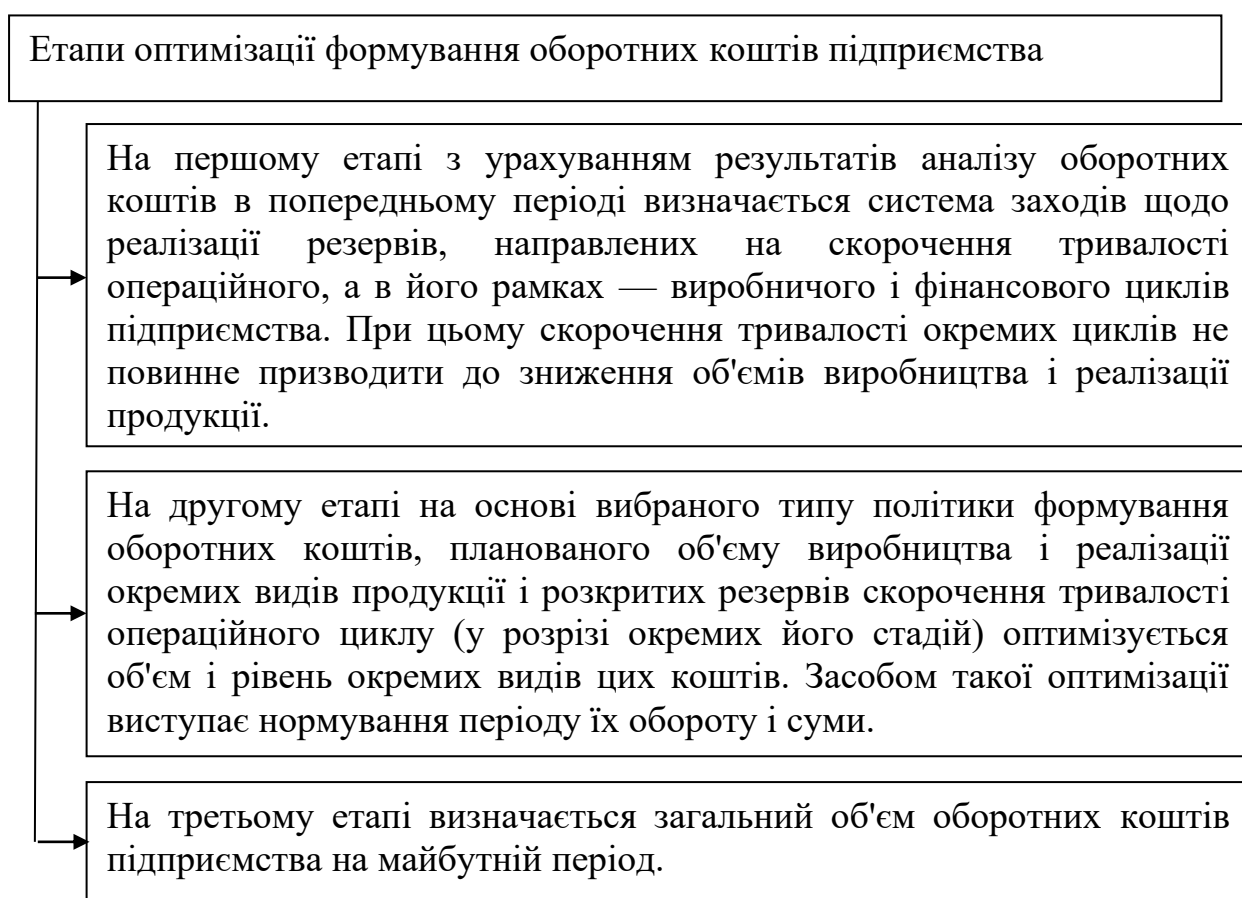

Рисунок 1.5 – Етапи оптимізації формування **оборотних коштів підприємства (ird.gov.ua)** (складено автором на основі [4])

Такий процес оптимізації здійснюється за формулами, що у табл. 1.4.

5. Забезпечення необхідної ліквідності **оборотних активів. Хоча всі види оборотних активів в тому або іншому ступені є ліквідними (окрім**

витрат майбутніх періодів і (4ua.co.ua) безнадійної дебіторської заборгованості) загальний рівень їх термінової ліквідності повинен забезпечувати необхідний рівень платоспроможності підприємства по поточних (особливо невідкладним) фінансових зобов'язаннях. У цих цілях з урахуванням об'єму і графіка майбутнього платіжного обороту повинна бути визначена частка оборотних активів формі грошових коштів, високо- і середньоліквідних коштів.

Таблиця 1.4 – Формування постійної і змінної частин оборотних (chtyvo.org.ua) коштів [22]

Назва показника	Формула розрахунку	Позначення
Сума постійної частини оборотних коштів	$OK_{пост} = OK \cdot K_{мін}$	OK – середня сума оборотних коштів у плановому періоді, грн.; K _{мін} – коефіцієнт мінімального рівня оборотних коштів, частка
Максимальна сума змінної частини оборотних коштів	$OK_{макс} = OK \cdot (K_{макс} - K_{мін})$	K _{макс} – коефіцієнт максимального рівня оборотних коштів, частка; K _{мін} – коефіцієнт мінімального рівня оборотних коштів, частка
Середня сума змінної частини оборотних коштів	$OK_{сер} = \frac{OK \cdot (K_{макс} - K_{мін})}{2} =$ $= \frac{OK_{макс} - OK_{пост}}{2}$	

6. Забезпечення підвищення рентабельності оборотних коштів передбачає генерацію прибутку через їхнє використання в операційній діяльності підприємства, що має приносити вигоду у формі відсотків (chtyvo.org.ua) та дивідендів. Таким чином, управління тимчасово вільними грошовими коштами для створення ефективного портфеля короткострокових фінансових інвестицій є ключовою частиною стратегії.

7. Оптимізація обсягу оборотних (yak.vlynko.com) коштів включає в себе (4ua.co.ua) мінімізацію можливих ризиків, що можуть виникнути в процесі їхнього використання. Різні типи таких коштів, такі як грошові ресурси, короткострокові фінансові інвестиції та дебіторська заборгованість, піддаються різним видам ризику, і політика керування ними спрямована на зменшення цього ризику, особливо в умовах інфляції.

8. Формування основних принципів (yak.vlynko.com) фінансування окремих видів оборотних активів (dspace.puet.edu.ua) є однією з (4ua.co.ua) ключових складових стратегії фінансової політики. Прийняття конкретних принципів фінансування оборотних активів (yak.vlynko.com) відображає підхід підприємства до управління різними видами активів. Залежно від фінансового менталітету менеджерів, сформовані принципи можуть визначати широкий діапазон підходів до фінансування оборотних активів (kazedu.com) — від вкрай консервативного до вкрай агресивного. (dspace.puet.edu.ua)

9. Врахування різних принципів фінансування оборотних активів у процесі (ird.gov.ua) формування політики управління оборотними коштами (4ua.co.ua) означає оптимізацію джерел фінансування для забезпечення необхідної стабільності та відповідності фінансовим вимогам підприємства.

Політика управління оборотними коштами знаходить своє відображення у (repository.kpi.kharkov.ua) встановленні нормативів, таких як норматив власних оборотних активів, коефіцієнти ліквідності та інші. Основними з таких нормативів є:

норматив власних оборотних активів підприємства;
система нормативів оборотності основних видів оборотних коштів і (4ua.co.ua) тривалості операційного циклу в цілому;
система коефіцієнтів ліквідності оборотних активів;
нормативне співвідношення окремих джерел фінансування оборотних активів та інші (kazedu.com) [23].

Таким чином, підсумовуючи можна визначити, що оборотні кошти у діяльності підприємства відіграють значну роль. Від їх розмірів, структури, ступеню ліквідності, напрямків та ефективності використання залежить результативність діяльності підприємства. Тому управління ними займає визначне місце в забезпеченні ефективної діяльності підприємства.

1.3. Аналіз як основна функція управління оборотними коштами (4ua.co.ua) торговельного підприємства

Аналіз оборотних коштів підприємства (ird.gov.ua) має здійснюватися постійно і є необхідною складовою економічного аналізу та управління підприємством. Під час такого аналізу необхідно виходити із суті та структури оборотних коштів. (repository.kpi.kharkov.ua)

Аналіз забезпеченості підприємства власними оборотними коштами потребує дослідження комплексу таких показників (ua-referat.com) (табл. 1.4) також там наведено й інші показники для характеристики управління оборотними коштами. (4ua.co.ua)

Загалом потрібно зазначити, що існує велика кількість показників для аналізу формування та використання (repository.kpi.kharkov.ua) оборотних коштів підприємства, (ird.gov.ua) які розглядалися у працях вітчизняних та зарубіжних науковців [24-29]. Однак, дослідження показників аналізу оборотних коштів саме торговельних підприємств, розглянуті недостатньо. Вважаємо, що базові показники з табл. 1.3 потрібно розширити для детальнішого аналізу оборотних активів торговельного підприємства. Додаткові показники наведені у табл. 1.5.

Розгляд табл. 1.5 показав, що для аналізу оборотних коштів торговельного підприємства доцільно визначати показники оборотності товарів (товарних запасів), оборотності коштів дебіторській заборгованості за

товари, оборотності коштів в безготівкових розрахунках, оборотність готівки тощо. Також визначаються показники тривалості обороту товарів, коштів в дебіторці, розрахунках тощо.

Розглянемо додаткові показники аналізу оборотних коштів торгівельних підприємств, що наведені у табл. 1.5.

Розглянемо етапи загального аналізу оборотних активів (рис. 1.6).

Таблиця 1.4 – Показники для аналізу оборотних коштів підприємства (складено на основі [24-29])

Назва показника	Формула розрахунку	Позначення
<p>Наявність власних та порівнянних до них коштів; Забезпеченість власними оборотними коштами; Причини змін загальної суми наявності власних оборотних коштів за звітний період; Причини формування залишків або браку власних оборотних коштів; Наявність та динаміка надлишку або браку власних оборотних коштів у господарському обороті.</p>		
Наявність власного обігового капіталу	$\text{ВОК} = \text{ПА} - \text{ПЗ} = \text{ВК} + \text{ДЗК} - \text{НеобА}$	<p>ПА – поточні активи (оборотні кошти), грн.;</p> <p>ПЗ – поточні зобов'язання, грн.;</p> <p>ВК – власний капітал, грн.;</p> <p>ДЗК – довгострокова заборгованість за кредитами, грн.;</p> <p>НеобА – необоротні активи, грн.</p>
Забезпеченість матеріальних запасів власними оборотними коштами	$K = \frac{\text{ВОК}}{\text{Матеріальні запаси}}$	
Коефіцієнт маневреності власних коштів	$K_{\text{МВК}} = \frac{\text{ВОК}}{\text{ВК}}$	
Тривалість одного обороту усіх оборотних коштів	$T_o = \frac{C_o * t}{B}$	<p>де C_o — середня вартість усіх оборотних коштів; t — тривалість аналізованого періоду, днів; B — виручка від реалізації продукції та від іншої реалізації за винятком понаднормованих і зайвих матеріальних цінностей та сум податку в діючих оптових цінах підприємства</p>
Коефіцієнт оборотності	$K_o = \frac{B}{C_o}$	
Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	$K_3 = \frac{C_o}{B}$	

Таблиця 1.5 – Показники для аналізу **оборотних коштів підприємства** (ird.gov.ua) торгівельних підприємств (складено на основі [30])

Назва показника	Формула розрахунку	Позначення
Частка виробничих (товарних) запасів в активах підприємства	$K_{вз} = \frac{ВЗ}{А}$	ВЗ – виробничі (товарні) запаси, грн.; А – активи, грн.
Частка дебіторської заборгованості в активах підприємства	$K_{дз} = \frac{ДЗ}{А}$	ДЗ – дебіторська заборгованість, грн.
Частка грошових коштів і поточних фінансових інвестицій в активах підприємства	$K_{гi} = \frac{Гi}{А}$	Гi – сума грошових коштів та їх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій, грн.
Коефіцієнт мобільності активів	$K_{м} = \frac{МА}{ІА}$	МА – мобільні активи (поточні), грн.; ІА – імобілізовані активи, грн.
Коефіцієнт оборотності запасів	$K_{об.з} = \frac{ЧД}{ВЗ}$	ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації товарів, грн.;
Тривалість одного обороту запасів	$T_{об.з} = \frac{t}{K_{об.з}}$	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{об.дз} = \frac{ЧД}{ДЗ}$	
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості	$T_{об.дз} = \frac{t}{K_{об.дз}}$	
Тривалість виробничого (операційного) циклу	$T_{вц} = T_{об.з} + T_{об.нз} + T_{об.гп}$	$T_{об.нз}$ – тривалість обороту незавершеного виробництва (якщо є у торгівлі), дні; $T_{об.гп}$ – тривалість обороту товарів, дні
Тривалість фінансового циклу	$T_{оц} = T_{вц} + T_{об.дз} - T_{об.кз}$	$T_{об.кз}$ – тривалість обороту кредиторської заборгованості, дні
Обсяг вивільнених або додатково залучених оборотних активів за розрахунковий період	$E_{о.к.} = (T_{ф} - T_{пл}) \cdot \frac{Q_{ф}}{360}$	$Q_{ф}$ – обсяг товарів за розрахунковий період, грн.; $T_{ф}$, $T_{пл}$ – тривалість оборотних коштів у розрахунковому (звітному) та базовому періодах, дні

За результатами аналізу оборотності оборотних коштів торговельного підприємства розраховується сума їхньої економії (абсолютне або відносне вивільнення) або сума їх додаткового залучення. (studfile.net) Якщо обертання уповільнене, то в результаті одержать суму коштів, додатково залучених в оборот. В іншому випадку можна очікувати економію.

Етапи аналізу оборотних коштів підприємства

1. Визначається абсолютна величина оборотних коштів на початок і кінець аналітичного періоду (або середні залишки оборотних коштів у базисному і звітному періоді).
2. Обчислюється абсолютне і відносне відхилення суми оборотного капіталу в досліджуваному періоді та зміна питомої ваги в загальній сумі активів.
3. За кожним видом оборотних коштів обчислюється абсолютна і відносна зміна.
4. Обчислюються показники питомої ваги кожного виду оборотних коштів у загальному обсязі оборотних коштів, а також їх абсолютна і відносна зміна за аналітичний період.
5. Оцінюються зміни, що відбулись за обсягом і структурою оборотних коштів за аналітичний період.
6. Для аналізу оборотних коштів підприємства використовуються показники, наведені у табл. 1.3 та 1.4. Проводиться аналіз:
  - 6.1. Обчислення показників оборотності оборотних коштів у базисному і звітному періоді.
  - 6.2. Обчислення абсолютних і відносних відхилень показників звітного періоду від показників базисного періоду.
  - 6.3. Оцінка змін обчислених показників, що відбулися у звітному періоді.
  - 6.4. Обчислення обсягу коштів, вивільнених (залучених) з обороту внаслідок прискорення (уповільнення) оборотності оборотних коштів у днях (у цілому і за кожним видом оборотних активів).

Рисунок 1.6 – Етапи аналізу **оборотних коштів підприємства** (ird.gov.ua)

Розглянута методика аналізу буде використана для аналізу оборотних коштів досліджуваного підприємства у другому розділі роботи.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження виявлено, що оборотні кошти займають важливе місце в управлінні діяльністю торговельного підприємства. Стосовно їх формування та використання обов'язково необхідно проводити аналіз та застосовувати механізм управління. Цей аналіз буде розглянуто у наступному розділі на прикладі ПП «Віола плюс».

2 АНАЛІЗ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПП «ВІОЛА ПЛЮС»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «Віола плюс»

Приватне підприємство «Віола плюс» (скорочено ПП «Віола плюс»), знаходиться у Дніпрі. Код ЄДРПОУ – 32698205. Воно зареєстроване у 2003 році для здійснення роздрібною торгівлі меблями, освітлювальними приладами та іншими товарами для дому в спеціалізованих магазинах.

Засновником ПП «Віола плюс» Дзедрович Олег Михайлович, уповноваженою особою-керівником Юр Наталя Володимирівна.

Місія підприємства – виробництво високоякісної продукції для потреб споживачів!

В статутних документах ПП «Віола плюс» зазначені такі види діяльності (рис. 2.1).

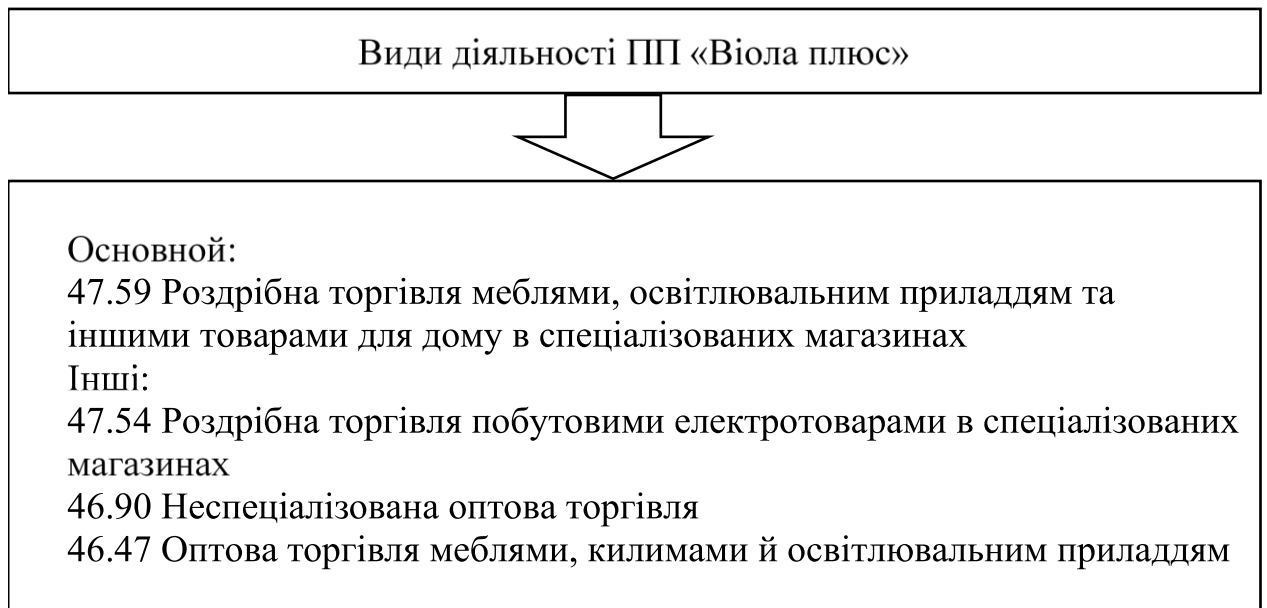

Рисунок 2.1 - Види діяльності ПП «Віола плюс»

ПП «Віола плюс» реалізує через свій магазин у м. Дніпро домашні меблі для передпокоїв та холів, столи та стільці обідні, корпусні шафи

гардеробні та буфетні (гардероби, шафи, шафи-купе, серванти, комоди, тумби), меблі кухонні домашні, дитячі меблі дерев'яні.

Аналіз діяльності ПП «Віола плюс» та його оборотних коштів виконується відповідно до методик, наведених у [4, 14, 24-34] та за даними звітності 2017-2021 років, яка складена відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні [35]. Дані за 2022 рік для аналізу не були взяті, оскільки внаслідок війни України з російською федерацією магазин меблів ПП «Віола плюс» з 24.02.2022 до 01.08.2022 не працювало.

У ПП «Віола плюс» працює 16 осіб. Керівництво здійснює директор, контролюючі функції здійснюються засновником.

Характеристика персоналу ПП «Віола плюс» наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Характеристика персоналу ПП «Віола плюс» за посадами

Категорії працівників	Кількість осіб
Директор	1
Бухгалтер	1
Завідувач магазином	1
Продавець	6
Водій	2
Збиральник меблів	2
Вантажник	2
Прибиральниця	1
Всього працівників	16

Режим роботи ПП «Віола плюс» перервний, двозмінний: робочі дні – з понеділка по неділю, з 9.00 до 19.00 без перерви. За понаднормований час роботи працівникам здійснюється доплата.

Ефективність використання персоналу ПП «Віола плюс» можна проаналізувати за показником продуктивності праці. Його динаміка наведена у табл. 2.2.

За даними табл. 2.2 можна спостерігати щорічне зростання чистого доходу від реалізації товарів ПП «Віола плюс». При цьому у 2020 році було

уповільнення його росту внаслідок кризи коронавірусу. Однак позитивним у цьому періоді було знаходження багатьох людей удома, а відповідно і ird.gov.ua бажання покращити комфорт. Тому незважаючи на уповільнення економічного розвитку національної економіки ПП «Віола плюс» не мало кризи.

Таблиця 2.2 – Динаміка виробітку продукції одним працівником ПП «Віола плюс»

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	16223	18382	21957	23606	27406
Чисельність працівників, осіб	13	13	15	15	15
Продуктивність праці, тис. грн./осіб	1247,9	1414,0	1463,8	1573,7	1827,1
Показник	Темп росту, %				
	2018/2017	2019/2018	2020/2019	2021/2020	
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	113,31	119,45	107,51	116,10	
Чисельність працівників, осіб	100,00	115,38	100,00	100,00	
Продуктивність праці, тис. грн./осіб	113,31	103,52	107,51	116,10	

Динаміка чисельності працівників ПП «Віола плюс» була сталою. У 2017-2018 роках вона складала 13 осіб, а у 2019-2021 роках – 15 осіб внаслідок прийняття на роботу ще одного збиральника меблів та продавця.

Що стосується продуктивності праці персоналу, то у 2019-2020 роках

вона мала зниження у порівнянні з 2017 роком, а потім у 2021 році знову зросла. Основна причина – вплив коронавірусу та необхідність залучення додаткового збиральника меблів, від якого безпосередньо не залежить дохід магазину.

Охарактеризувати господарську діяльність ПП «Віола плюс» можна за показниками доходу витрат та прибутку. Аналіз проводиться за 2017-2021 рр. за фінансовою звітністю (додатки Г та Д).

Таблиця для аналізу результатів діяльності ПП «Віола плюс» наведена у додатку Ж, а динаміка показників на рис. 2.2-2.4.

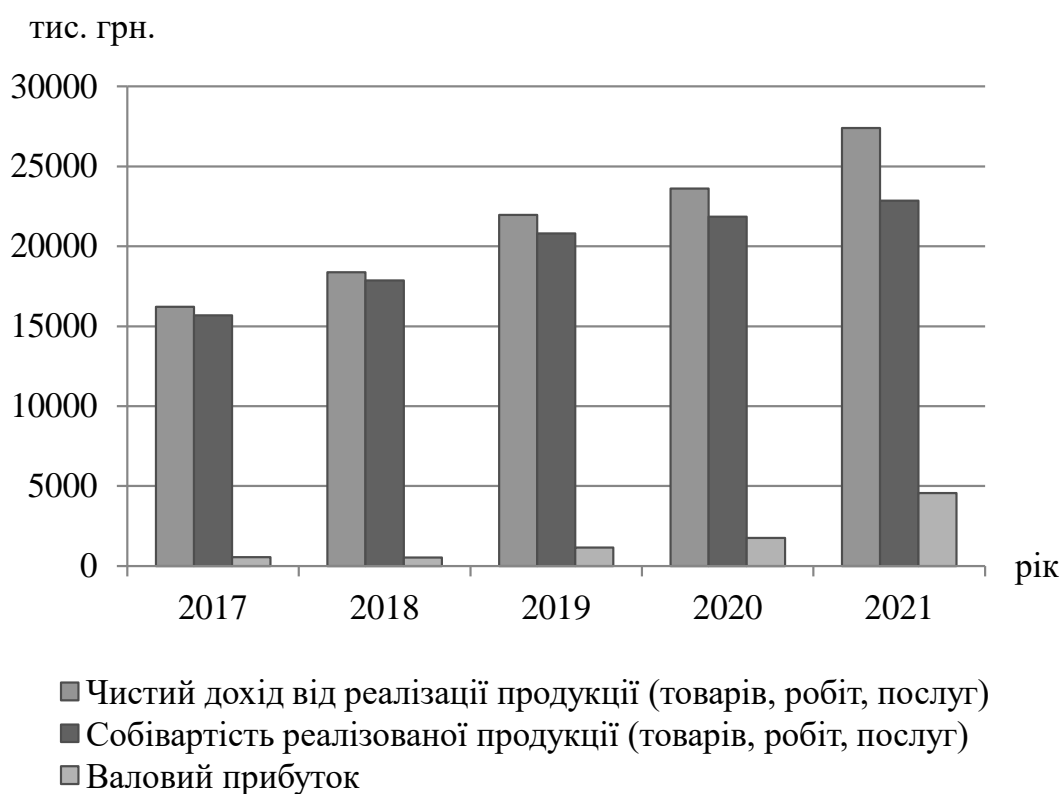

Рисунок 2.2 – Динаміка основних результатів діяльності ПП «Віола ПЛЮС»

За даними рис. 2.2 можна спостерігати поступове зростання як доходів, так і витрат підприємства. Причиною цього факту можна вважати як нарощення обсягів продажів ПП «Віола плюс», так і зростання закупівельних

цін.

З рис. 2.2 видно, що зростання чистого доходу від **реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)** (repository.kpi.kharkov.ua) ПП «Віола плюс» впродовж аналізованих років склало 68,94% або 11183,5 тис. грн. А собівартість реалізації зросла на 45,84% або на 7184,3 тис. грн. Це вплинуло на зростання валового прибутку підприємства. Так він впродовж 2017-2021 років зріс 3999,2 тис грн., або у 8 разів. Це є дуже позитивним фактом.

Формування собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) здійснюється окремо за кожним видом, виходячи з обсягів, прямих та непрямих витрат. Крім собівартості у ПП «Віола плюс» формуються й інші витрати. Їх динаміку (крім собівартості реалізованої продукції) можна спостерігати на рис. 2.3.

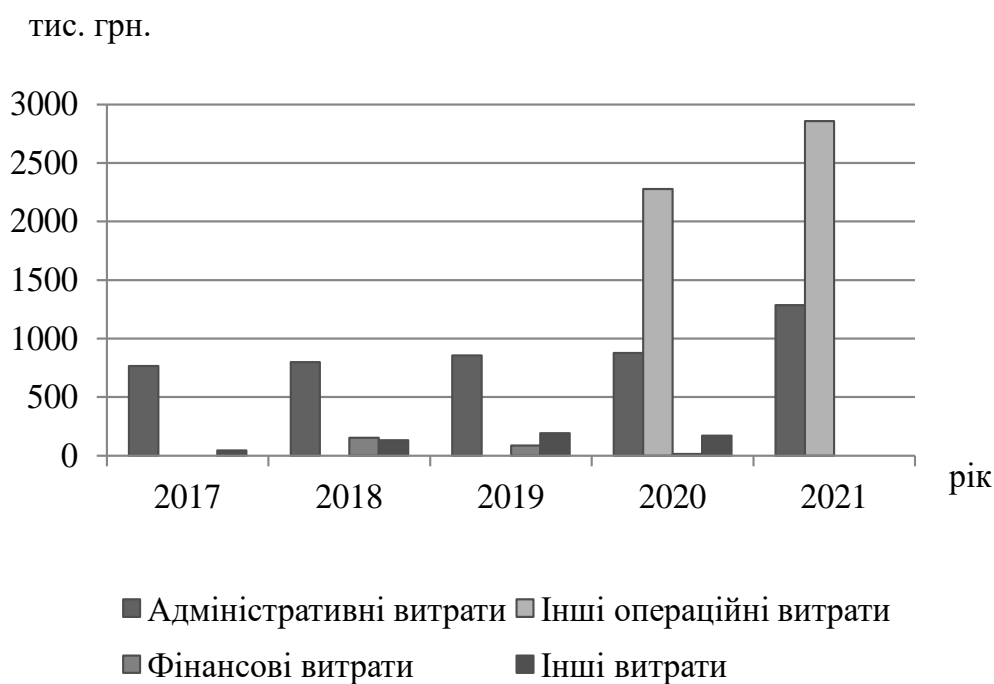

Рисунок 2.3 – Динаміка витрат ПП «Віола плюс», крім собівартості

За рис. 2.3 можна спостерігати зростання витрат у ПП «Віола плюс». При цьому в останні аналізовані роки, 2020-2021 роки, суттєво зросли інші операційні витрати. В результаті цього відбулися зміни у фінансових

результатах ПП «Віола плюс» – змінилися обсяги операційного прибутку, фінансового результату після оподаткування, чистого прибутку.

Розглянемо динаміку основних фінансових результатів ПП «Віола плюс».

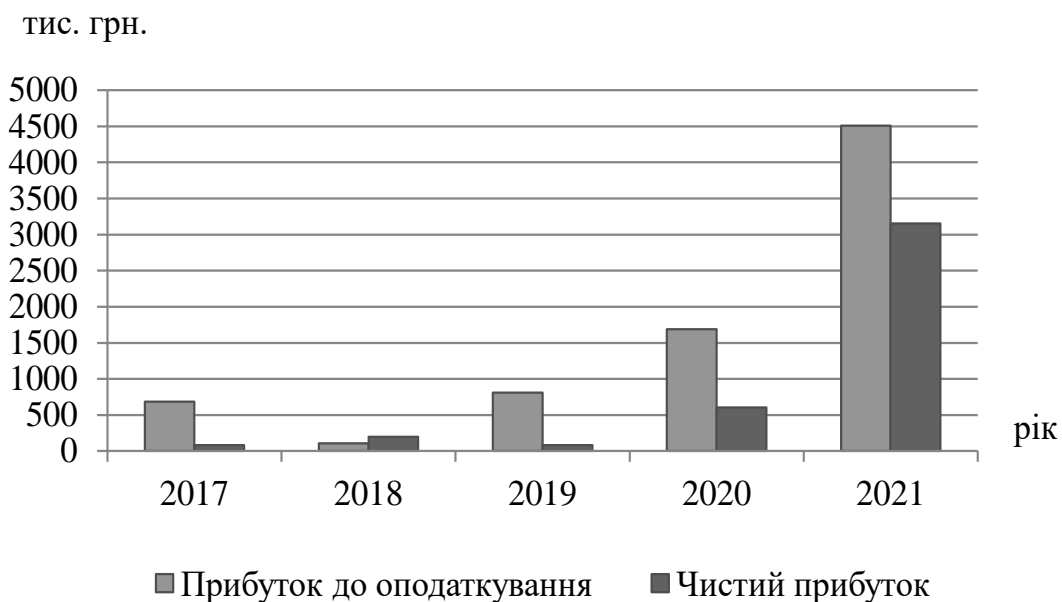

Рисунок 2.4 – Динаміка фінансових результатів ПП «Віола плюс»

За даними рис. 2.4 видно, що впродовж 2017-2021 рр. спостерігалось зростання всіх видів прибутків, причому найбільш динамічне – у 2021 році, що пов'язано з ростом роздрібних цін на меблі ПП «Віола плюс», а також зростанням операційних доходів підприємства. Загалом прибуток до оподаткування впродовж 2017-2021 років зріс на 3824,1 млн. грн або у 6,5 разів, а чистий прибуток – на 3075 тис. грн, або у 38 разів. Таке суттєве зростання чистого прибутку пов'язано з тим, що у попередні роки ПП «Віола плюс» мало нестабільну сплату податку на прибуток, пов'язано з отриманими збитками підприємства до аналізованого періоду.

Далі проведемо оцінювання фінансового стану ПП «Віола плюс».

Охарактеризувати фінансовий стан підприємства ПП «Віола плюс» можна за даними фінансової звітності (додатки Г та Д). Потрібно розрахувати коефіцієнти ліквідності, фінансової стійкості та

repository.kpi.kharkov.ua ділової активності.

На рис. 2.5 наведена динаміка показників ліквідності ПП «Віола плюс».

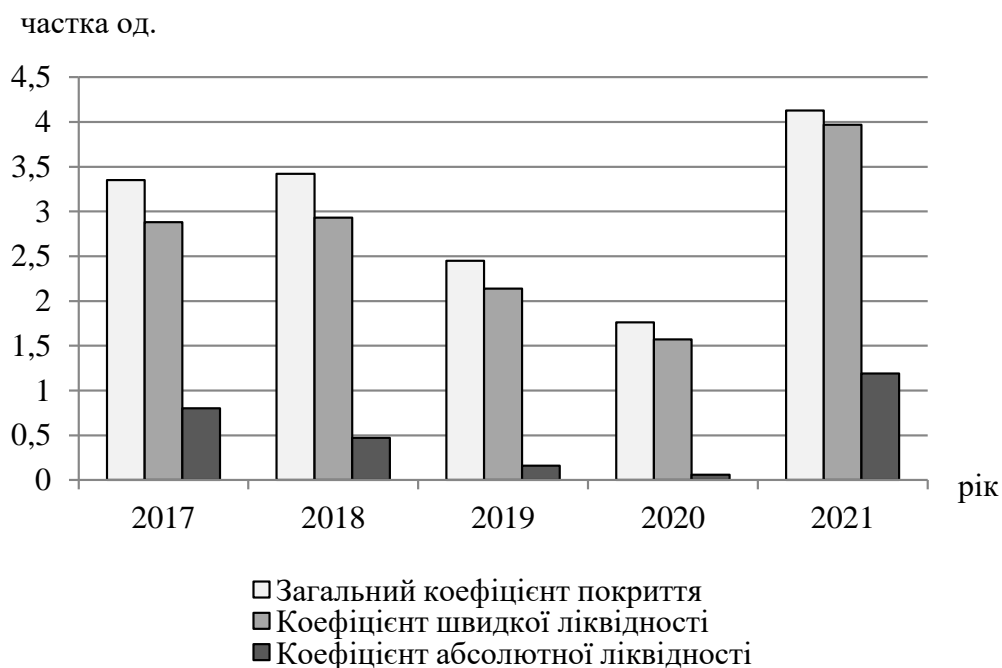

Рисунок 2.5 – Динаміка показників ліквідності ПП «Віола плюс»

З рис. 2.5 видно, що загальний коефіцієнт покриття при нормативному значенні «більше 1,5» завжди був вищий за норматив. Дуже близьким до цього коефіцієнту було значення коефіцієнту швидкої ліквідності. При нормативі «0,6-1,5» цей коефіцієнт лише у 2020 році наближався до верхньої межі нормативу, а в інших роках був близько 2 або суттєво перевищував. Що стосується коефіцієнту абсолютної ліквідності, то нормативне значення цього показника «0,2-0,6», лише у 2019-2020 році воно не виконувалося. Це говорить про недостатню кількість грошей на рахунках в той момент часу. В інші періоди **коефіцієнт абсолютної ліквідності (4ua.co.ua)** суттєво перевищував норматив.

Загалом можна підсумувати, що незважаючи на низьку абсолютну ліквідність у 2019-2020 роках, ПП «Віола плюс» впродовж всього аналізованого періоду у 2017-2021 роках завжди було ліквідним.

Проаналізуємо показники фінансової стійкості (табл. 2.3).

За даними табл. 2.3 видно, що нормативні значення за **показниками фінансової стійкості** (repository.hneu.edu.ua) повністю виконувалися. При цьому найбільш стійким був стан у 2018 році.

Таблиця 2.3 – Показники **фінансової стійкості** ПП (repository.lnup.edu.ua) «Віола плюс», часток од.

Назва показника	Нормативне значення	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2002 рік	2021 рік
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,80	0,82	0,75	0,64	0,53
Коефіцієнт заборгованості	<0,5	0,20	0,18	0,25	0,36	0,47
Коефіцієнт фінансового левериджу	<1	0,25	0,22	0,34	0,56	0,88

У наступних роках задля отримання додаткового доходу ПП «Віола плюс» залучало більший розмір позикового капіталу. Це призвело до зниження фінансової стійкості та збільшення фінансових ризиків, однак і збільшилися доходи та прибутку підприємства.

Далі проаналізуємо рівень прибутковості ПП «Віола плюс» (рис. 2.6).

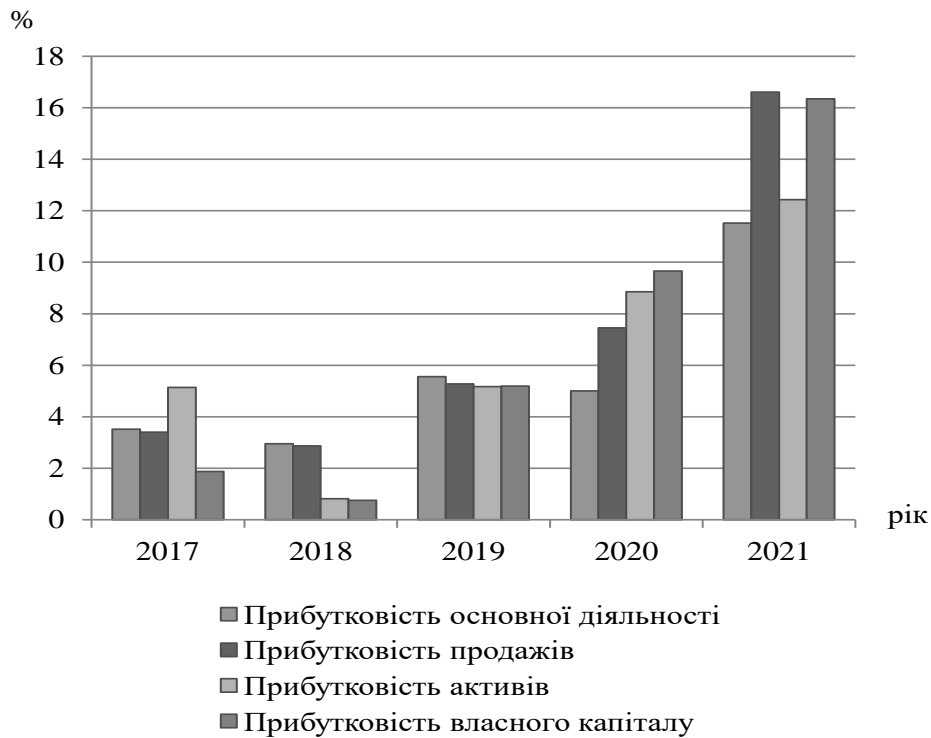

Рисунок 2.6 – Динаміка показників прибутковості ПП «Віола плюс»

За даними рис. 2.6 видно, що впродовж 2017-2021 років спостерігалось зростання прибутковості у ПП «Віола плюс». Найбільші показники прибутковості були у 2021 році. Так прибутковість основної діяльності – 11,5%, прибутковість продажів – 16,6%, прибутковість активів – 12,4%, прибутковість власного капіталу – 16,3%. Найменші значення можна було спостерігати у 2018 році – 3% та менше, але потім ситуація почала виправлятися. Не можна говорити, що на кінець 2021 року був достатньо високий рівень прибутковості, оскільки у порівнянні з іншими продавцями меблів прибутковість продажів може сягати 50%. Але для ПП «Віола плюс» це гарна фінансова результативність.

Далі проаналізуємо рівень ділової активності ПП «Віола плюс» за коефіцієнтами оборотності (рис. 2.7).

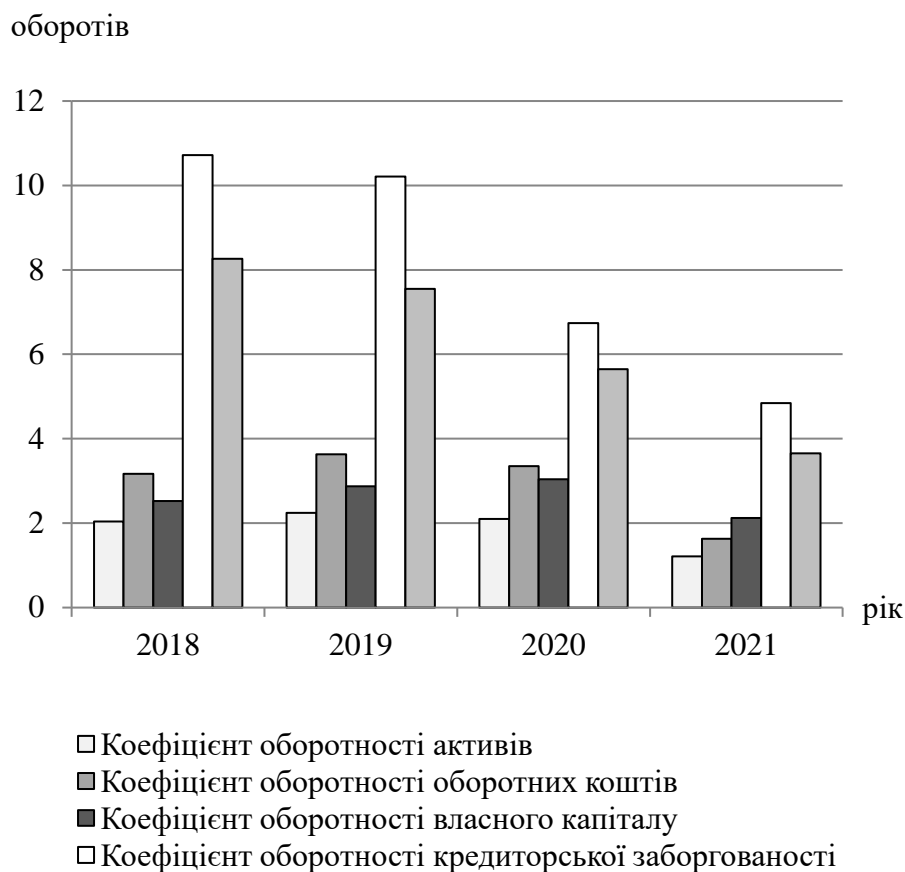

Рисунок 2.7 – Динаміка коефіцієнтів оборотності ПП «Віола плюс»

За даними рис. 2.7 видно, що у 2017-2021 рр. більшість коефіцієнтів оборотності у ПП «Віола плюс» погіршилися внаслідок відставання у темпах нарощування чистого доходу від темпів нарощення вартості активів. Причин можна назвати декілька. Серед таких причин є підготовка ПП «Віола плюс» до торгівельної діяльності на перспективу для нарощення обсягів реалізації; нарощення обсягів реалізації меблів ПП «Віола плюс» з відстрочкою платежу, що призводить до зростання обсягів дебіторської заборгованості, які є елементом активів підприємства; інші причини.

Отже, коефіцієнт оборотності активів зменшився з 2,04 оборотів у 2018 році до 1,21 оборотів у 2021 році. Також зменшився коефіцієнт оборотності оборотних коштів ПП «Віола плюс» з 3,17 оборотів до 1,63 оборотів впродовж 2018-2021 років. Коефіцієнт оборотності власного капіталу тримався більш-менш стабільно в межах 2,12-3,04 оборотів на рік. Щодо

оборотності окремих елементів оборотних коштів, то їх аналіз буде досліджуватися пізніше.

Негативним моментом в забезпеченні ефективної діяльності ПП «Віола плюс» є зростання терміну погашення дебіторської та кредиторської заборгованості. За даними рис. 2.7 видно, що середній термін **погашення дебіторської заборгованості** (repository.lnup.edu.ua) ПП «Віола плюс» зріс з 44 днів станом на 2018 рік до 100 днів у 2021 році. А середній термін кредиторської заборгованості – з 34 днів у 2018 році до 75 днів у 2018 році. Основна причина – купівля меблів покупцями у розстрочку як під час коронавірусної кризи, так і раніше.

За результатами проведеного аналізу (repository.hneu.edu.ua) за даними ПП «Віола плюс» виявлено, що дане підприємство здійснювало активний розвиток, отримувало прибутки, було фінансово стійким, ліквідним, однак погіршувало ділову активність. На розглянуті вище показники суттєво впливало формування активів, основною складовою яких є оборотні кошти. Управління ними у ПП «Віола плюс» потрібно детально дослідити на основі проведення аналізу складу, динаміки, структури та показників ефективності використання оборотних коштів.

2.2. **Аналіз динаміки обсягу, складу та структури** (kr-diplom.kiev.ua) оборотних коштів ПП «Віола плюс»

Управління оборотними коштами підприємства розпочинаються з проведення аналізу. У ПП «Віола плюс» аналіз оборотних коштів пропонуємо здійснювати **за такими етапами:** (kr-diplom.kiev.ua)

1. Характеристика обсягу оборотних коштів у майні підприємства.
2. Аналіз складу оборотних коштів, їх динаміки та структури.
3. Аналіз використання оборотних коштів та їх ефективності.
4. Аналіз впливу обсягів оборотних коштів на діяльність підприємства.

Охарактеризувати оборотні кошти у майні ПП «Віола плюс» можна за даними фінансової звітності (додаток Г). Аналіз проводився за даними 2017-

2021 рр.

На рис. 2.8 наведена динаміка майна ПП «Віола плюс» та оборотних коштів (активів) у його складі.

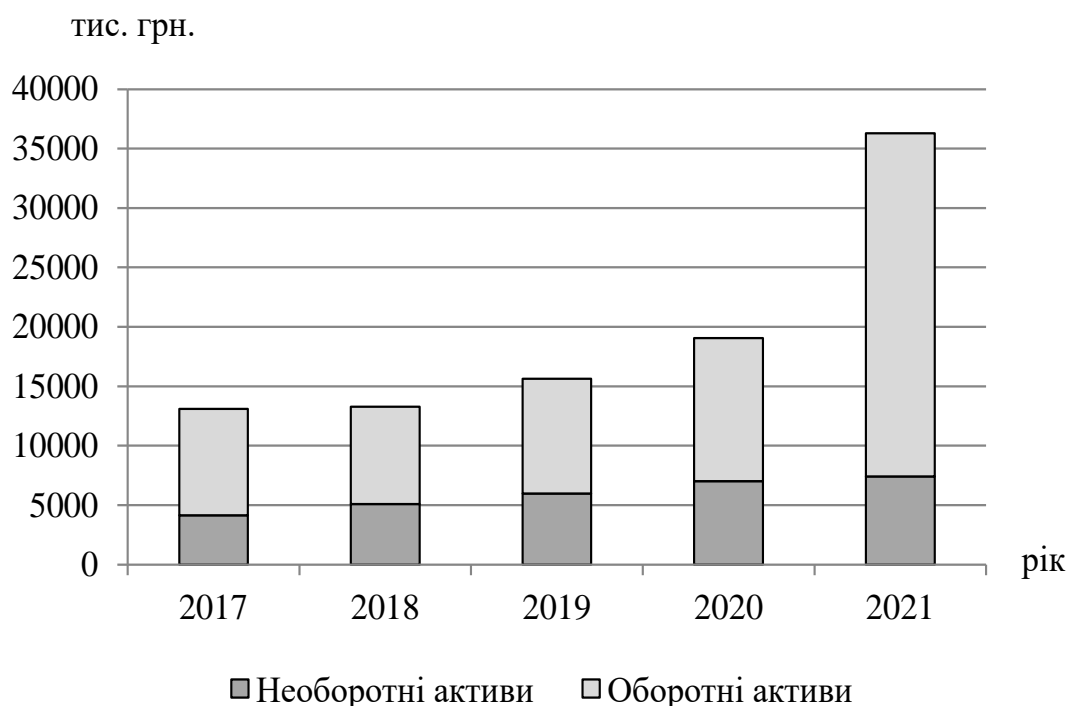

Рисунок 2.8 – Динаміка майна ПП «Віола плюс» та оборотних активів у його складі

З рис. 2.8 видно, що вартість майна ПП «Віола плюс» була збільшена за 2017-2021 рр. на 172,35%, що склало 22962,9 тис. грн. Сума оборотних коштів за аналізований період збільшилася на 19933 тис. грн. Це відбувалося за рахунок різних складових, однак найбільший вплив здійснювало збільшення розміру інших фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості. (repository.lnup.edu.ua)

У структурі майна ПП «Віола плюс» оборотні кошти займають більшу частину. Станом на кінець 2017 року їх частка складала 67%, а на кінець 2021 року вже 79,5%. Це видно на рис. 2.9.

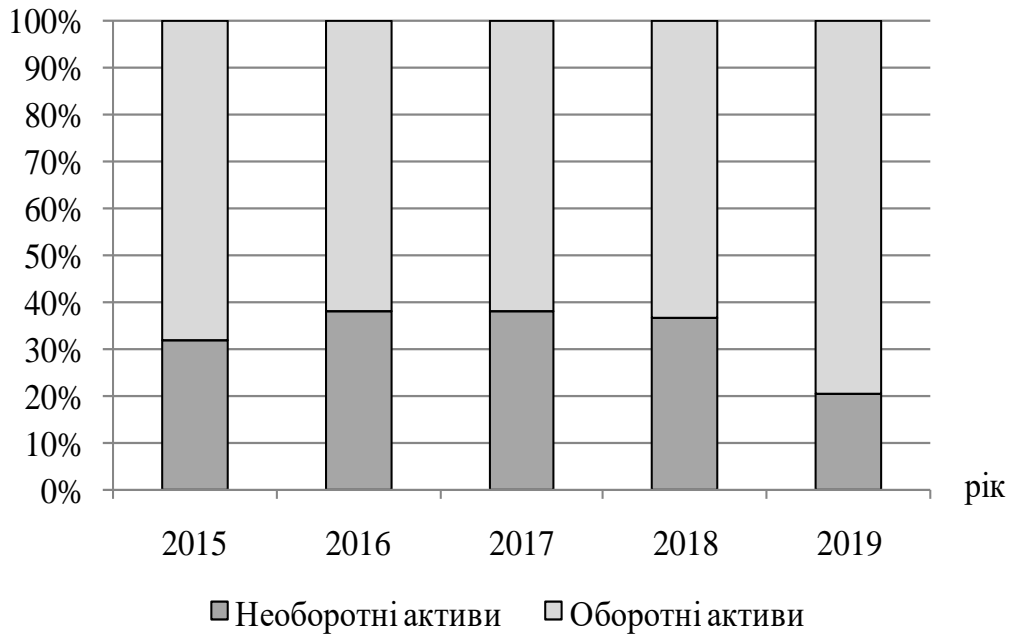

Рисунок 2.9 – Структура майна ПП «Віола плюс» та частка оборотних активів в ній

Розглянемо обсяг і структуру оборотних коштів ПП «Віола плюс» та проведемо їх дослідження у динаміці.

У табл. 2.4 наведена динаміка обсягу оборотних коштів ПП «Віола плюс» за окремими складовими.

За даними табл. 2.4 видно, що обсяг оборотних коштів ПП «Віола плюс» зменшився тільки на кінець 2018 року порівняно з попереднім, а за всіма іншими роками – постійно зростав.

Таблиця 2.4 - Динаміка обсягу оборотних коштів ПП «Віола плюс» за окремими складовими, тис. грн.

Оборотні кошти	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення				
						2018-2017	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2021-2017
Запаси	1275,4	1174,5	1205,8	1319,7	1156	-100,9	31,3	113,9	-163,7	-119,4
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	2815,3	3215,5	5110,7	7548,2	7096,3	400,2	1895,2	2437,5	-451,9	4281
Інша поточна дебіторська заборгованість	392,5	144,5	117,5	94,6	3595,3	-248	-27	-22,9	3500,7	3202,8
Поточні фінансові інвестиції	2311,5	2554,4	2587,4	2685,2	8685,2	242,9	33	97,8	6000	6373,7
Грошові кошти та їх еквіваленти:										
в національній валюті	2053,9	1044,5	541,2	287,7	8224,8	-1009	-503,3	-253,5	7937,1	6170,9
в іноземній валюті	84,2	71,2	92,5	122,2	108	-13	21,3	29,7	-14,2	23,8
Витрати майбутніх періодів	238	0	0	0	0	-238	0	0	0	-238
Усього	8932,8	8204,6	9655,1	12058	28866	-728,2	1450,5	2402,5	16808	19933

Зростання оборотних коштів відбувалося за рахунок суттєвого збільшення поточних фінансових інвестицій на 6373,7 тис. грн., дебіторської заборгованості за товарами, роботами, послугами на 4281 тис. грн., іншої поточної **дебіторської заборгованості на repository.lnup.edu.ua** 3202,8 тис. грн. Натомість виробничі запаси підприємства і період з 2017 року по 2021 рік зменшилися на 119,4 тис. грн. Це пов'язано з тим, що ПП «Віола плюс» змінило політику формування запасів та відмовилося від складування товарів для продажу. Дане торговельне підприємство почало розвивати стратегію укладення договорів щодо продажу меблів за попереднім замовленням. Позитивним було зростання грошових коштів на рахунках підприємства на 6170,9 тис. грн., що зміцнило платоспроможність ПП «Віола плюс».

Динаміка складових оборотних коштів ПП «Віола плюс» **наведена на [рис. \(repository.lnup.edu.ua\)](http://repository.lnup.edu.ua)** 2.10.

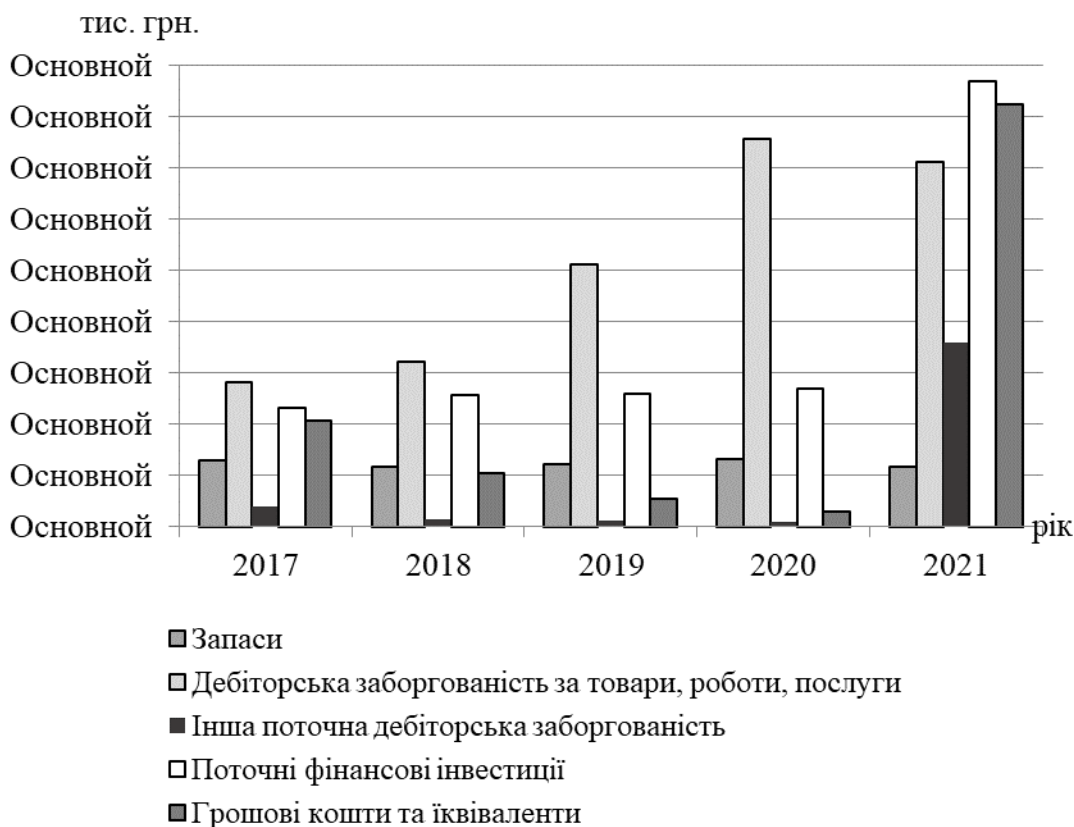

Рисунок 2.10 – Динаміка елементів оборотних коштів ПП «Віола плюс»

Як видно з (repository.hneu.edu.ua) рис. 2.10 можна спостерігати: постійно стабільний ріст дебіторської заборгованості; зростання поточних фінансових інвестицій лише в останній аналізований рік, що пов'язано з вкладенням коштів в короткострокові цінні папери; суттєве зростання грошових коштів в 2021 році.

Розглянемо структуру оборотних коштів ПП «Віола плюс» (табл. 2.5).

З табл. 2.5 видно, що найбільшу питому вагу в (www.bibliofond.ru) оборотних коштах ПП «Віола плюс» складала дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги. У 2017 році її частка становила 31,5% до 2018 року зростала до 62,6%, а у 2021 році зменшилася до 24,6%. Другою складовою оборотних коштів за питомою вагою є поточні фінансові інвестиції, (essuir.sumdu.edu.ua) їх питома вага коливалася з 25,9% у 2017 році до 30,1%

у 2021 році.

Таблиця 2.5 – Структура оборотних коштів ПП «Віола плюс», %

Складові оборотних коштів	Рік				
	2017	2018	2019	2020	2021
Запаси	14,3	14,3	12,5	10,9	4,0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	31,5	39,2	52,9	62,6	24,6
Інша поточна дебіторська заборгованість	4,4	1,8	1,2	0,8	12,5
Поточні фінансові інвестиції	25,9	31,1	26,8	22,3	30,1
Грошові кошти та їх еквіваленти:					
в національній валюті	23,0	12,7	5,6	2,4	28,5
в іноземній валюті	0,9	0,9	1,0	1,0	0,4
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Питома вага запасів у структурі оборотних коштів ПП «Віола плюс» зменшилася з 14,3% до 4%. А питома вага грошових коштів та їх еквівалентів у [структурі оборотних активів \(essuir.sumdu.edu.ua\)](http://essuir.sumdu.edu.ua) була нестабільною: з 2017 до 2020 року зменшувалася з 23% до 2,4%, а у 2021 році зросла до 28,5%.

Підсумовуючи можна сказати, що спостерігається динаміка до збільшення оборотних активів за рахунок [дебіторської заборгованості та \(repository.lnup.edu.ua\)](#) суми грошових коштів, що є наслідком зростання обсягів реалізації товарів аналізованого торговельного підприємства.

2.3. Аналіз показників ефективності використання оборотних коштів та їх впливу на діяльність ПП «Віола плюс»

Оцінювати оборотні кошти підприємства потрібно з позиції ефективності їх залучення у господарську діяльність. Показниками, що застосовуються для аналізу ефективності використання оборотних коштів є показники оборотності та рентабельності оборотних активів та їх складових.

У табл. 2.6 наведена динаміка показників ефективності використання оборотних коштів ПП «Віола плюс».

Таблиця 2.6 – Динаміка показників ефективності використання оборотних коштів ПП «Віола плюс»

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення		
					2019/2018	2020/2019	2021/2020
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	3,17	3,63	3,35	1,63	0,46	-0,28	-1,72
Коефіцієнт оборотності запасів, оборотів	22,15	27,23	28,79	27,02	5,08	1,56	-1,77
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів	8,26	7,55	5,65	3,65	-0,71	-1,90	-2,00
Коефіцієнт оборотності грошових коштів, оборотів	17,60	33,97	63,89	2,23	16,37	29,93	-61,66
Завантаженість оборотних коштів, частка од.	0,32	0,28	0,30	0,61	-0,04	0,02	0,31
Завантаженість запасів, частка од.	0,05	0,04	0,03	0,04	-0,01	0,00	0,00
Завантаженість дебіторської заборгованості, частка од.	0,12	0,13	0,18	0,27	0,01	0,04	0,10
Завантаженість грошових коштів, частка од.	0,06	0,03	0,02	0,45	-0,03	-0,01	0,43
Тривалість обігу оборотних коштів, днів	115,26	100,56	108,99	223,27	-14,70	8,43	114,28
Тривалість обігу запасів, днів	144,98	127,1	120	172,04	-17,88	-7,10	52,04
Середній термін погашення дебіторської заборгованості, днів	44,17	48,36	64,61	100,03	4,19	16,25	35,42
Тривалість обігу грошових коштів, днів	20,46	10,60	5,63	161,08	-9,86	-4,96	155,44
Рентабельність оборотних активів, %	2,43	2,07	1,65	0,69	-0,37	-0,41	-0,96

З табл. 2.6 можна зробити висновки [про те, що \(repository.hneu.edu.ua\)](https://repository.hneu.edu.ua) оборотність оборотних коштів поступово уповільнювалася. Найвищою вона була [у 2019 році, \(repository.lnup.edu.ua\)](https://repository.lnup.edu.ua) а у 2021 зменшилася до 1,63

оборотів на рік. Це призвело до збільшення завантаженості оборотних коштів та тривалості одного обороту. Вона збільшилася з 115 днів у 2018 році до 223 днів у 2021 році.

Внаслідок змін у структурі оборотних коштів ПП «Віола плюс» відбувалися коливання в оборотності їх складових. Так у 2018 році оборотність запасів становила 22,15 оборотів на рік, а до 2020 року вона збільшилася до 28,79 оборотів, негативним було уповільнення оборотності запасів у 2021 році до 27,02 оборотів. Таке коливання в оборотності запасів вплинуло на їх завантаженість. В результаті цього факту тривалість обороту запасів ПП «Віола плюс» спочатку зменшилася з 145 днів у 2018 році до 120 оборотів у 2020 році, а у 2021 році тривалість одного обороту запасів зросла до 172 днів на рік.

Що стосується оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, то **цей показник у 2018 році складав 8,26 оборотів з середнім терміном погашення дебіторської заборгованості (repository.lnup.edu.ua)** впродовж 44 днів. До 2021 року оборотність дебіторської заборгованості зменшилася до 3,65 оборотів, при цьому середній термін її погашення зріс до 100 днів.

Внаслідок зростання суми грошових коштів ПП «Віола плюс» зменшилася їх оборотність з 17,6 оборотів у 2018 році до 2,23 оборотів у 2021 році. Натомість зросла їх завантаженість та тривалість одного обороту. Так у 2018 році тривалість обороту грошових коштів становила 20,46 днів, а у 2021 році – 161 день.

Головним показником ефективності використання оборотних коштів ПП «Віола плюс» є їх рентабельність (рис. 2.11).

Цей показник у (repository.lnup.edu.ua) 2018 році складав 2,43% та поступово зменшувався впродовж аналізованого періоду. На кінець 2021 року рентабельність оборотних активів становила 0,69%, що говорить про зменшення ефективності їх використання.

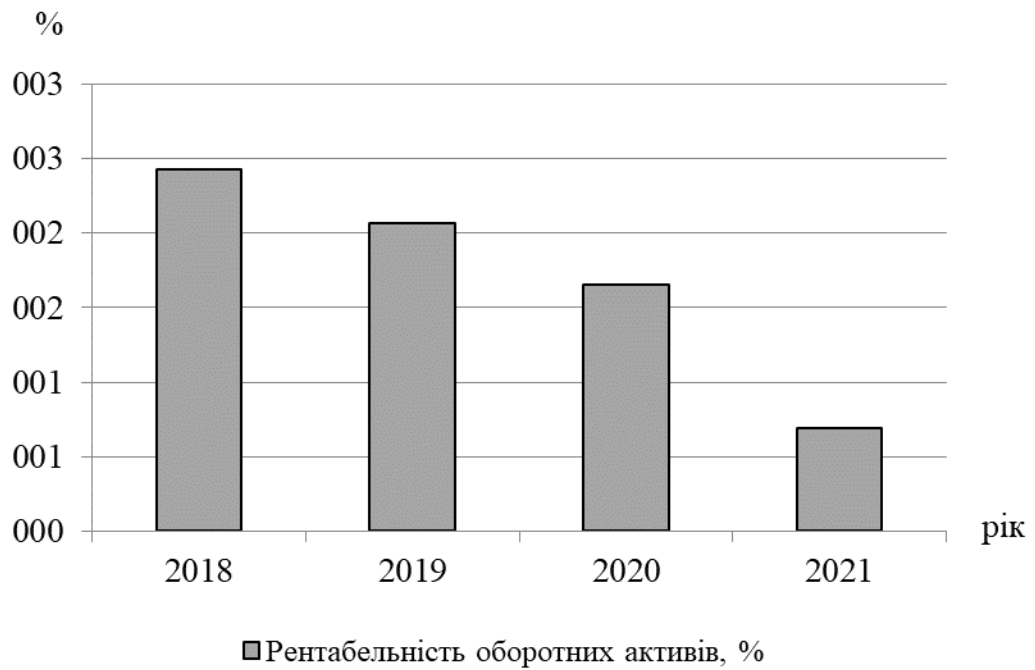

Рисунок 2.11 – Динаміка рентабельності оборотних активів ПП «Віола плюс»

Підсумовуючи результати проведеного аналізу можна визначити, що у ПП «Віола плюс» не достатньо ефективно проводиться управління оборотними активами, показники ефективності їх використання погіршуються, розміри дебіторської заборгованості не оправдано зростають. Враховуючи сказане необхідно розробити заходи щодо удосконалення управління оборотним активами ПП «Віола плюс».

3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПП «ВІОЛА ПЛЮС»

3.1. Загальні рекомендації щодо підвищення ефективності формування і використання оборотних коштів торговельного підприємства

Удосконалення управління оборотними коштами (journals.urau.ua) підприємства спрямоване на раціональне їх формування та використання. (www.kntu.kr.ua) Ефективно формуючи і використовуючи оборотні кошти можна достатньо швидко досягти позитивних результатів (journals.urau.ua) у фінансово-господарській діяльності будь-якого підприємства.

За результатами аналізу оборотних активів ПП «Віола плюс» пропонуємо здійснити такі заходи (рис. 3.1).

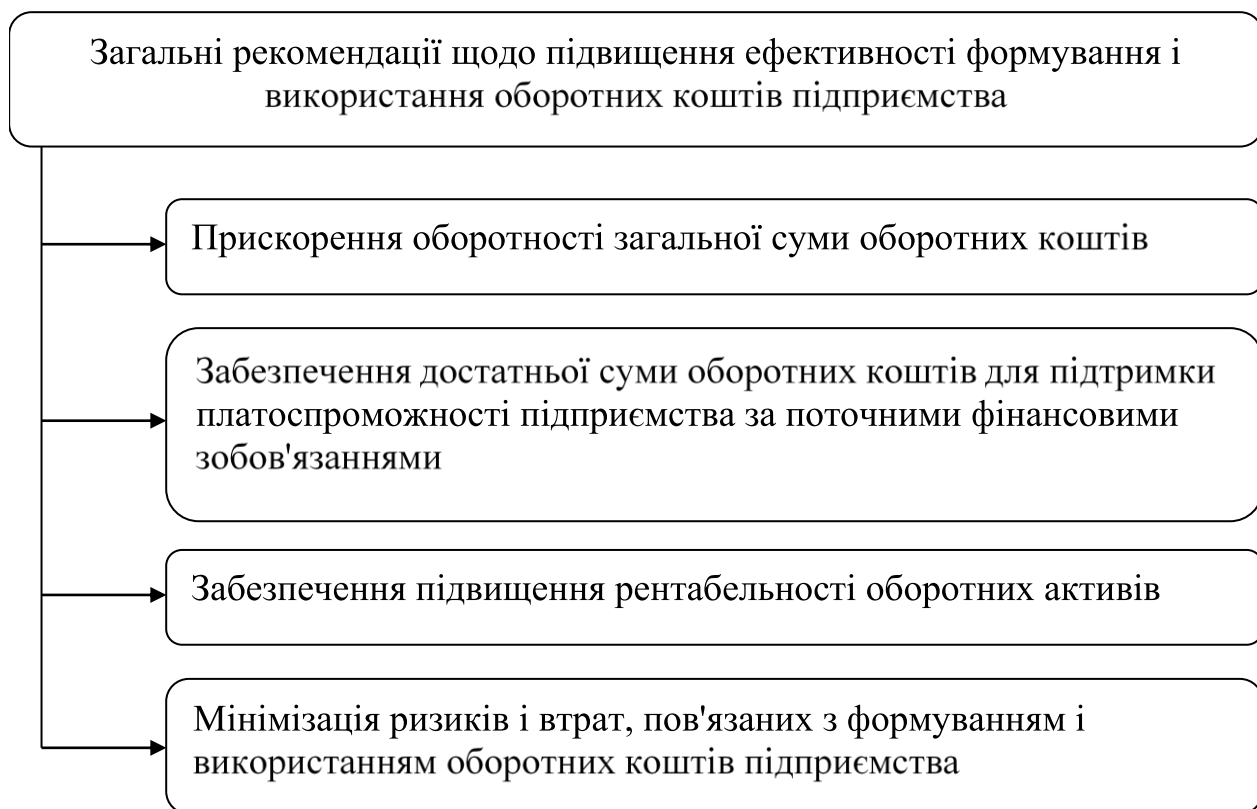

Рисунок 3.1 – Загальні рекомендації щодо підвищення ефективності формування і використання оборотних коштів підприємства (www.kntu.kr.ua)

Отже, для забезпечення прискорення оборотності загальної суми оборотних коштів потрібно збільшити питому вагу активів з високою оборотністю й зменшити ту частку активів, яка повільно обертається. Це забезпечить прискорення загальної оборотності оборотних коштів підприємства. Крім того, потрібно забезпечувати безупинний контроль за найбільш ліквідними оборотними коштами (грошовими коштами та їх еквівалентами, поточними фінансовими інвестиціями та іншими) за допомогою жорсткої платіжної дисципліни. Це забезпечить постійну підтримку необхідного рівня платоспроможності за рахунок якісного управління оборотними коштами. Важливо також здійснювати своєчасне використання тимчасово вільних коштів для ефективного формування портфелю оборотних активів, які можуть забезпечити великий прямий дохід підприємству у вигляді дивідендів, відсотків за розміщенням коштів та ін. У результаті цього можна забезпечити підвищення рентабельності оборотних активів підприємства. Також потрібно розробляти заходи з мінімізації фінансових ризиків та зниження втрат з формування та використання оборотних коштів (www.kntu.kr.ua). (www.kntu.kr.ua) Мінімізувати такі ризики можна на стадіях виробництва та обігу, при цьому застосовуючі прогресивні форми розрахунків та своєчасне оформлення документації для прискорення руху, діджиталізації платежів, ефективної роботи спеціалістів для виконання платіжної дисципліни.

Для пошуку шляхів підвищення ефективності формування і використання оборотних коштів торгівельного підприємства доцільно розробляти систему управління (табл. 3.1).

Аналіз оборотних коштів підприємства ПП «Віола плюс» в попередніх періодах вже було проведено у попередньому розділі магістерської роботи.

Результати аналізу дозволили визначити недостатній рівень ефективності управління оборотними коштами на підприємстві ПП «Віола плюс» та виявити основні напрями його підвищення в майбутніх періодах.

Таблиця 3.1 – Система управління оборотними коштами підприємства

www.kntu.kr.ua

№	Характеристика елементів системи управління оборотними коштами
I	Аналіз оборотних коштів: 1 етап – динаміка, темп росту і приросту, порівняння обсягів; 2 етап – динаміка структури основних видів оборотних коштів; 3 етап – тривалість і структура основних видів оборотних коштів; 4 етап – рентабельність та інтегральний показник ранжування 5 етап – склад основних джерел фінансування
II	Вивчення принципових підходів (політики) щодо формування оборотних коштів підприємства (консервативний, помірний, агресивний)
III	Оптимізація обсягів оборотних коштів: 1 етап – визначення раціональної структури оборотних коштів 2 етап – розрахунок розміру оборотних коштів
IV	Оптимізація постійної та змінної частин оборотних коштів
V	Забезпечення необхідної ліквідності, рентабельності та мінімізації втрат оборотних коштів
VI	Оптимізація структури джерел фінансування оборотних коштів: – підсистема управління запасами; – підсистема управління дебіторською заборгованістю та формування кредитної політики (аналіз; формування принципів, системи кредитних умов, стандартів оцінки покупців, процедури оплати, сучасних форм рефінансування; побудова ефективних систем контролю за рухом і своєчасною оплатою); – підсистема управління грошовими коштами (особливо короткостроковими фінансовими вкладеннями, як формою тимчасового використання вільного залишку грошових коштів).

При визначенні принципових підходів до формування оборотних коштів будь-якого підприємства потрібно керуватися спрямуванням на співвідношення рівня рентабельності оборотних активів та ризику фінансової діяльності. При цьому потрібно враховувати існування консервативного,

поміркованого та агресивного підходів. Консервативний – низький ризик, висока рентабельність, поміркований – середні рівні ризику та рентабельності, агресивний – високий ризик, висока рентабельність. При консервативному підході підприємство здійснює повне забезпечення потреби в оборотних коштах за рахунок переважно власного капіталу. При поміркованому підході нормативна частина оборотних коштів фінансується власним капіталом, інша – позиковим. При агресивному підході майже всі оборотні кошти фінансуються позиковим капіталом.

Варто мати на увазі, що консервативний підхід має недолік негативного впливу на зростання обсягів операційної діяльності підприємства, а також формування стійких комерційних зв'язків. Агресивний підхід може викликати значні втрати внаслідок росту заборгованості та може призвести до (ir.duan.edu.ua) зниження платоспроможності підприємства.

Важливим моментом в удосконаленні управління оборотними коштами (активами) підприємства є вибір способу їх фінансування. Дуже часто фінансування оборотних активів відбувається за рахунок кредиторської заборгованості. Ідея такого фінансування полягає у наступному:

- 1) визначення потреби в оборотному капіталі в плановому періоді, оцінювання можливостей використання кредиторської заборгованості для фінансування оборотних активів;
- 2) визначення ефективного обсягу кредиторської заборгованості для скорочення потреби підприємства у власних коштах;
- 3) визначення оптимального розміру боргу з урахуванням співвідношення ризик – потенціальна загроза неплатоспроможності;
- 4) визначення ефективного обсягу кредиторської заборгованості з урахуванням вартості її залучення [30].

Загалом проведений у другому розділі (dSPACE.wunu.edu.ua) магістерської роботи аналіз показав збільшення оборотних коштів ПП «Віола плюс» за рахунок дебіторської заборгованості та суми грошових коштів, що є наслідком зростання обсягів (dSPACE.wunu.edu.ua) реалізації меблів, якими

торгує ПП «Віола плюс». При цьому аналізоване підприємство є прибутковим, фінансово стійким та ліквідним. Ефективність формування та використання оборотних коштів зменшувалася, а розміри дебіторської заборгованості не оправдано зросли. Це говорить про недосконале управління оборотними коштами підприємства. Виходячи з цього, а також з описаних теоретичних основ удосконалення управління оборотними коштами підприємства [37, 38], рекомендуємо такі напрями для ПП «Віола плюс» (рис. 3.2).

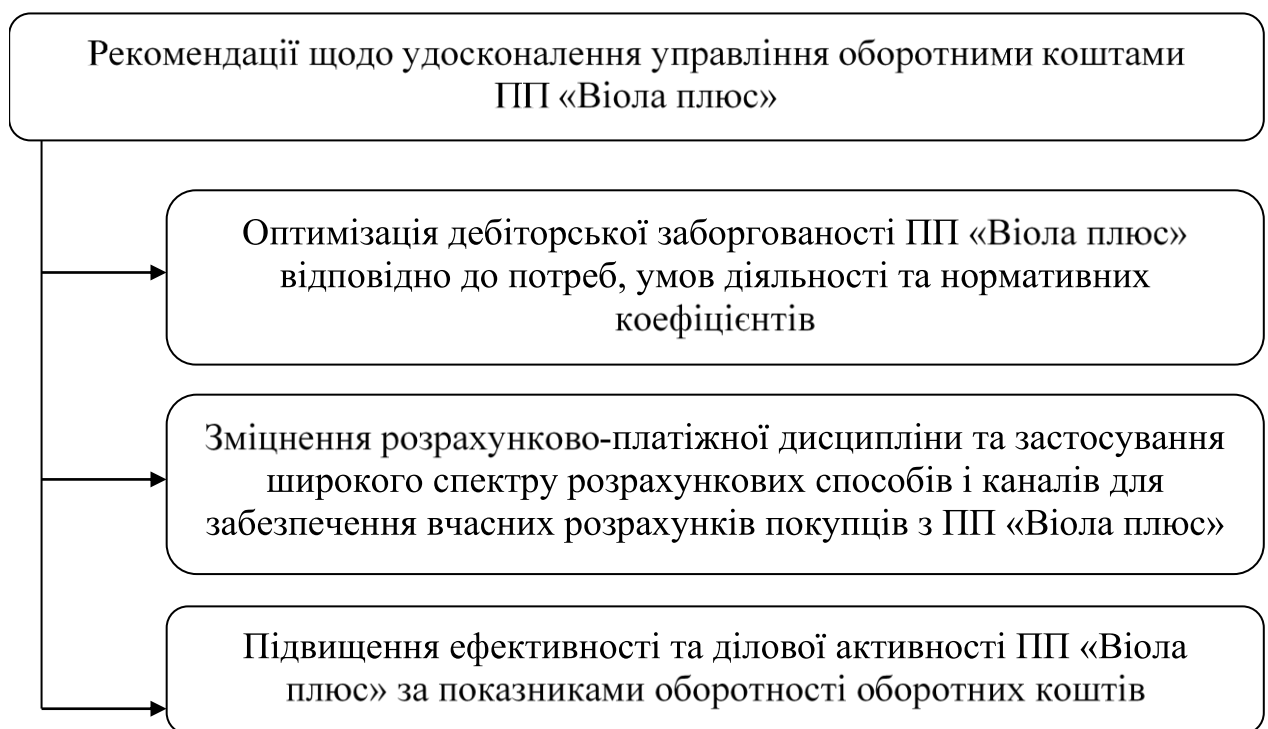

Рисунок 3.2 – Рекомендації щодо удосконалення управління оборотними коштами ПП «Віола плюс»

Крім наведеного вище для торговельних підприємств при управлінні оборотними активами важливим є складське управління. При цьому важливим завданням є створення інфраструктури зберігання товарів, логістичних ланцюжків продажів. Цей бізнес-напрямок для торговельних підприємств чинить значний вплив на оборотність та рентабельність оборотних коштів.

ПП «Віола плюс» є невеликим підприємством, тому спеціально створених складських приміщень воно не має. Для зберігання меблів на продаж підприємство орендує складське приміщення, але в останні роки обирає політику доставки до покупців «точно в строк». Суть цієї політики – формувати пакет замовлень наперед, забезпечувати вчасну доставку меблів до покупців за рахунок перевірених логістичних компаній минаючи складську інфраструктуру. При цьому при реалізації складської політики та/або політики реалізації доцільно враховувати кількість та вартість утримання складських приміщень, їхнє розташування, вартість транспортних послуг, альтернативні способи доставки, а також визначати баланс/дисбаланс між цими факторами.

Аналіз оборотних коштів ПП «Віола плюс» показав, що в останні роки на підприємстві відбулося помітне покращення складського управління, що допомогло зменшити витрати та скоротити складські запаси. Управління запасами здійснює керівник-власник підприємства. Саме він приймав рішення щодо пріоритетності вибору політики у цій сфері. Вважаємо, що політика доставки товару до покупців «точно в строк» для невеликого торговельного підприємства є ефективною, тому у подальшому може застосовуватися з удосконаленнями за потреби.

На основі застосування запропонованих рекомендацій доцільно здійснити удосконалення управління оборотними коштами за даними підприємства ПП «Віола плюс».

3.2. Зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни та використання digital-технологій в системі розрахунків торговельного підприємства

Одним із напрямів удосконалення управління оборотними коштами торговельного підприємства є зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни.

Платіжною дисципліною слід вважати «своєчасне і точне виконання фізичними та юридичними особами зобов'язань перед кредиторами та

іншими особами зі сплати грошових сум, у тому числі податків у державний і муніципальний бюджети; дотримання форм і порядку платежів, встановлених законом, іншими правовими актами та договором» [41].

«Розрахунково-платіжна дисципліна полягає в суворому дотриманні суб'єктами господарювання встановлених правил проведення розрахункових операцій (phd.znu.edu.ua) і виконанні засадницьких принципів здійснення грошових розрахунків. Додержання платіжної дисципліни сприяє прискоренню кругообороту коштів і зміцненню фінансового стану підприємства» (iek.irpin.com) [42].

Актуалізацію розрахунково-платіжної дисципліни здійснює Зарубін І.Є. Він визначає, що забезпечення достатнього обсягу коштів для своєчасних розрахунків за зобов'язаннями повинно здійснюватися на основі ефективного управління дебіторською і кредиторською заборгованостями. Автор зазначає необхідність впровадження механізму ефективної розрахунково-платіжної політики. Цей механізм розглядається як «система методів й моделей управління платежами на основі принципів ефективної розрахунково-платіжної політики та адаптивного підходу, що дозволяє структурувати процес управління платежами з метою підвищення ефективності його діяльності в майбутніх періодах» (dspace.pdau.edu.ua) [43].

Основна причина зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни на будь-якому підприємстві пояснюється тим, що за безготівковими розрахунками існує неспівпадіння у часі відвантаження та оплати сировини, матеріалів, продукції, товарів, послуг тощо. Це призводить до виникнення як дебіторської, так і кредиторської заборгованостей. Крім того, порушення розрахунково-платіжної дисципліни також викликає виникнення цих заборгованостей та їх нарощування.

Потрібно розуміти, що наявність дебіторської заборгованості – це не є негативним фактором, а от наявність простроченої дебіторської заборгованості повинна викликати занепокоєння. Крім того зростання

дебіторської заборгованості є певним ризиком, оскільки зі зростанням обсягу дебіторської заборгованості може зростати і частка її простроченості.

Розглянемо механізм зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни підприємства шляхом впровадження комплексу дій щодо стягнення дебіторської заборгованості з клієнтів-покупців продукції, які вчасно не бажають/не можуть забезпечити її повернення (рис. 3.2).

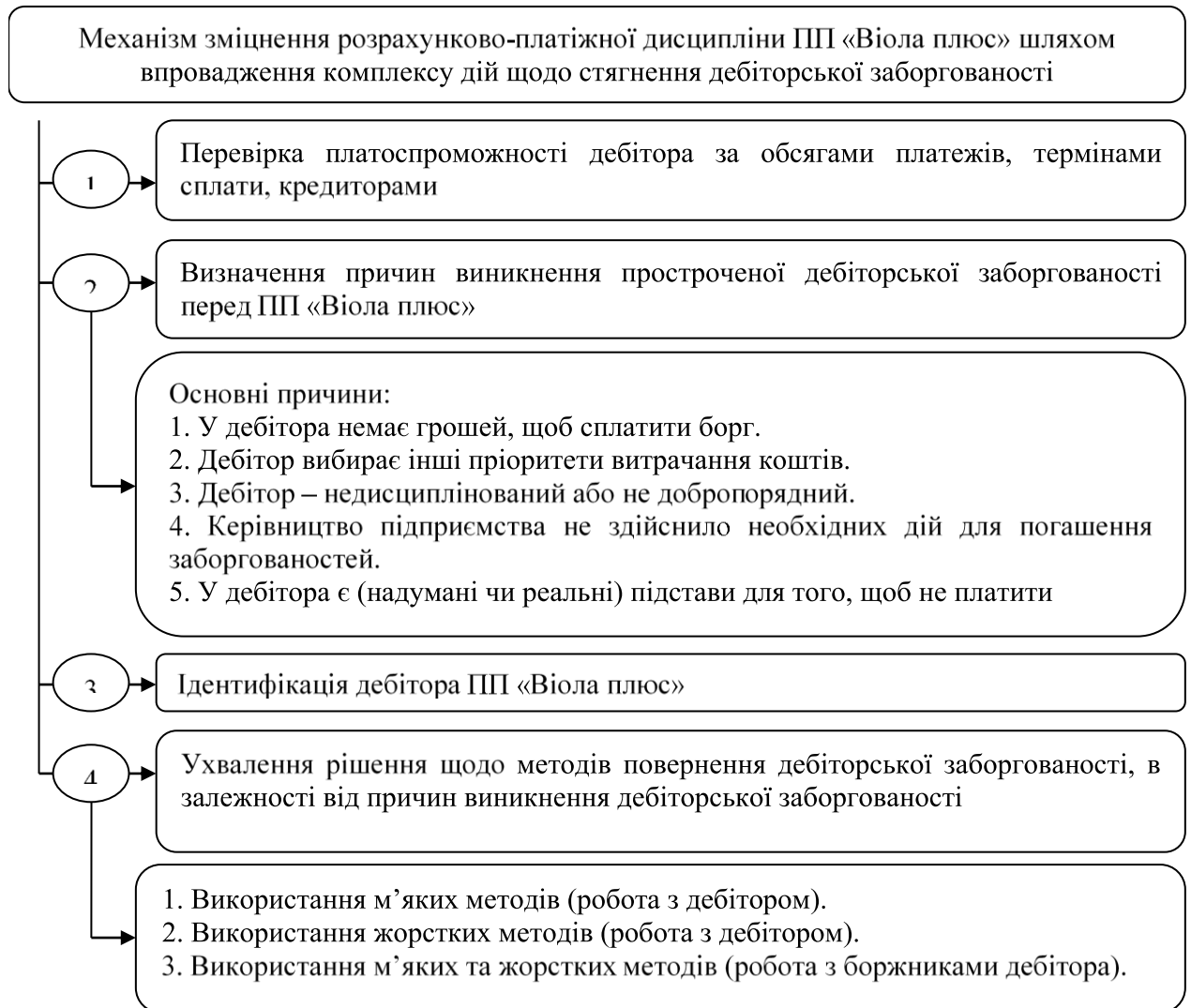

Рисунок 3.2 – Механізм зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни ПП «Віола»

Розглянемо м'які та жорсткі методи зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни ПП «Віола плюс» (рис. 3.3).

Застосування одночасно м'якого та жорсткого методів зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни шляхом повернення дебіторської

заборгованості підприємства обумовлює роботу не з самим дебітором, а з боржниками дебітора та з отриманням коштів цільового спрямування на ПП «Віола плюс» (рис. 3.4).

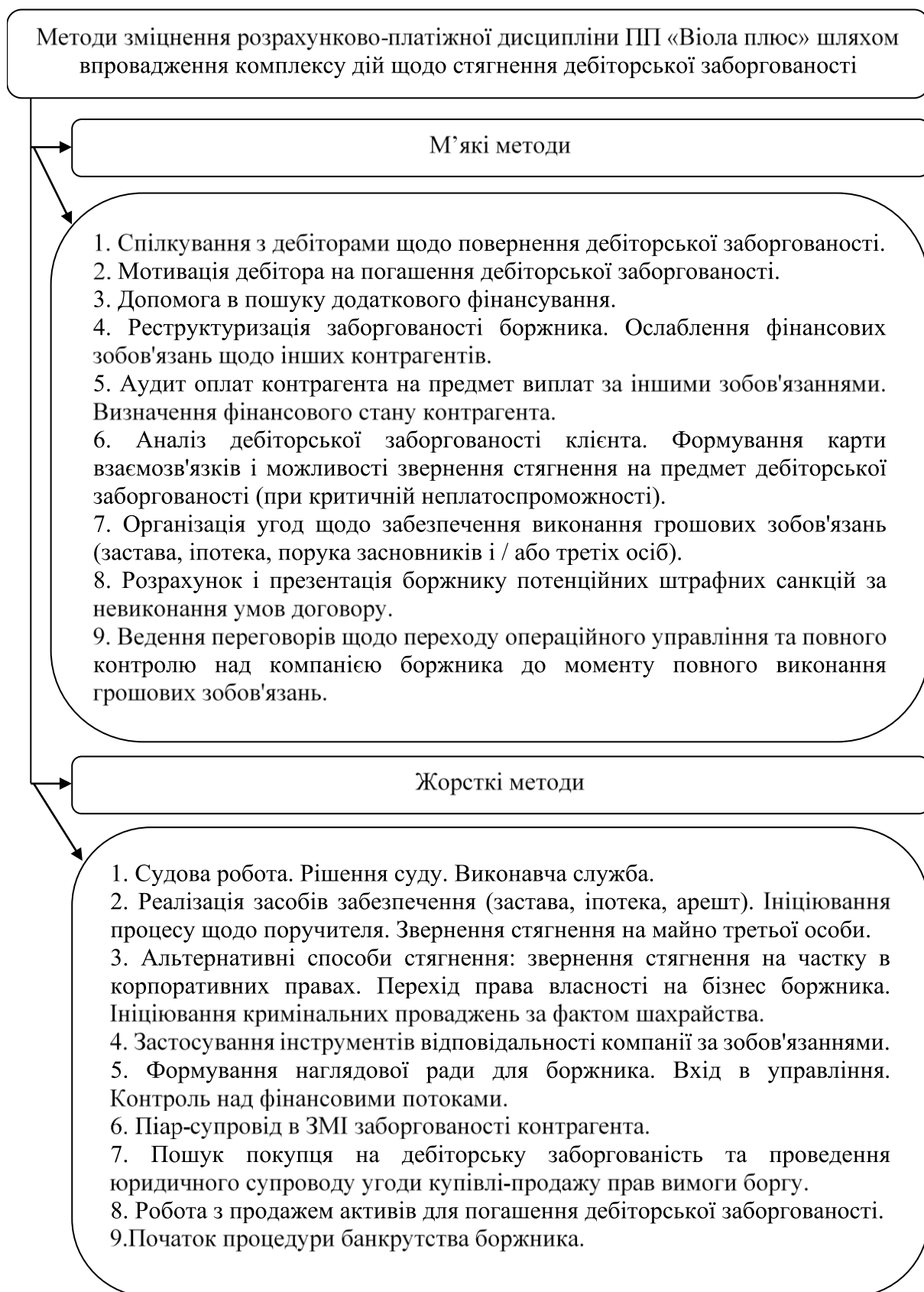

Рисунок 3.3 – М'які та жорсткі методи зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни ПП «Віола плюс»

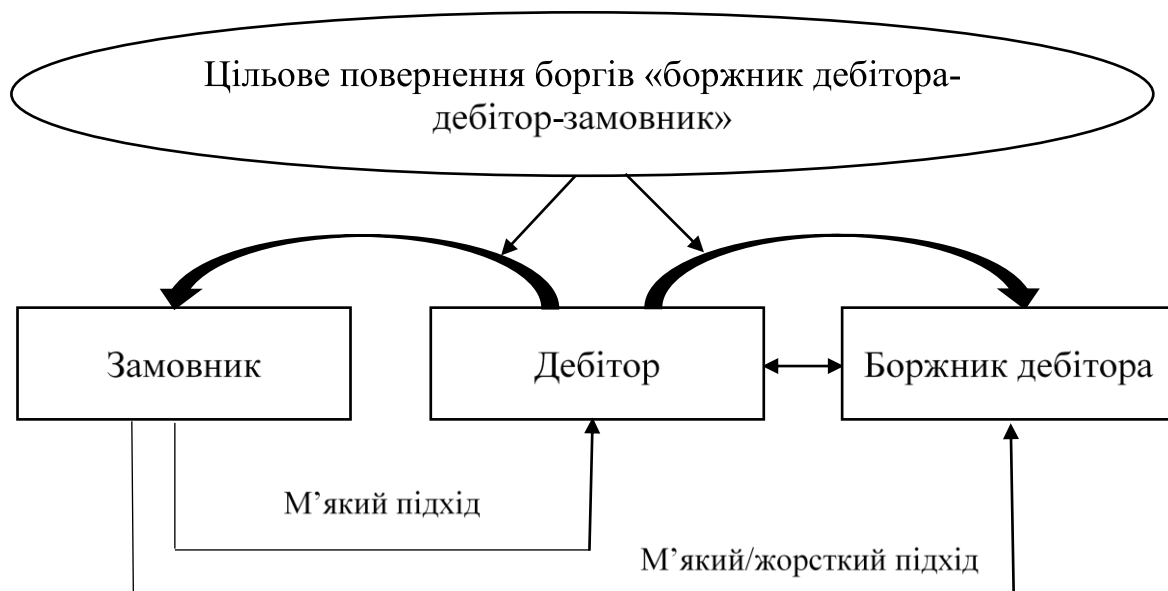

Рисунок 3.4 – Одночасне застосування м'якого та жорсткого методів зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни

Як раніше зазначалося, для покращення управління оборотними коштами торговельного підприємства та контролю над ними, варто використовувати різноманітні методи та канали для забезпечення своєчасності оплати клієнтами ПП "Віола плюс".

У сучасній Україні цифрові технології розвиваються дуже активно, зокрема, у сфері безготівкових розрахунків. Згідно з даними журналу "Бізнес", кількість безготівкових операцій в Україні збільшується в середньому на 35% щорічно [44]. Для багатьох українських компаній диджиталізація стає стандартним процесом. В малому бізнесі та у сфері торгівлі все частіше використовуються цифрові гаманці, такі як GooglePay, ApplePay, VisaCheckOut, MasterPass. Крім цього, активно застосовуються безконтактні платежі через смартфони, QR-коди, чат-боти та інше.

Розвитку цифрових способів розрахунків у сфері малого бізнесу та

торгівлі сприяла також диджиталізація банківських послуг. Наприклад, відкриття банківського рахунку через інтернет із застосуванням цифрового підпису — не проблема. Також проведення будь-яких платежів можливе онлайн. Отже, не потрібні особисті відвідування банку, що значно економить час та енергію підприємців і їхнього персоналу. Такі транзакції стають швидшими і більш узгодженими між собою. Найбільші українські банки проводять диджиталізацію практично всіх операцій для малих та середніх бізнесів, починаючи від розрахункових послуг і закінчуючи управлінням фінансами.

Наприклад, у 2020 році компанія Tempus Technologies спільно з PNC BANK розширила функціонал платіжної платформи PNC Treasury Management, що дозволило клієнтам банку управляти боргами та кредитами через єдиний канал. Крім того, Tempus Technologies запропонувала клієнтам PNC BANK платіжні портали, веб-сервіси та мобільні застосунки, які інтегровані з платформами банку [45].

У Приватбанку підприємцям-клієнтам запропонована послуга «Приват24 для бізнеса». Це мобільний додаток для Android и iOS «Privat24 Business» та окрема інтернет-банкінг-платформа. У них клієнти Приватбанку можуть здійснювати: контроль за залишками коштів; отримувати виписки за рахунками, (ds.knu.edu.ua) довідки, електронні банківські документи; здійснювати платежі у національній валюті; проводити валютно-обмінні операції; перевіряти ліміти коштів; дистанційно замовляти досье ділової репутації, укладати кредитні договори; формувати електронну звітність та користуватися іншими банківськими послугами, необхідними для ведення бізнесу. (ds.knu.edu.ua) З початку 2021 року Приватбанк запровадив можливість розрахунків у вигляді частинних платежів через сервіс Інвойс, сприяючи прискоренню взаєморозрахунків з існуючими клієнтами та розширенню кількості потенційних покупців [46]. В рамках цифрового розвитку для клієнтів Приватбанку інтегровано бухгалтерське програмне забезпечення та функціонал «Модуль обміну з Приват24», що дозволяє

отримувати банківські виписки, здійснювати платежі та впроваджено безкоштовне рішення «Електронний документообіг (інвойсинг)». Це спрощує документообіг та скорочує термін обігу дебіторської заборгованості [47].

Перший український міжнародний банк (ПУМБ) також пропонує своїм клієнтам-підприємцям цікавий сервіс у рамках програми «ПУМБ Digital Business». Він включає інтернет-банкінг 24/7, онлайн-документообіг, консультації юридичних та бухгалтерських експертів, перевірку контрагентів, онлайн-звітність та пошук нових бізнес-партнерів. Сервіс перевірки контрагентів, особливо для повернення дебіторської заборгованості, надає широкий спектр інформації про партнера, включаючи статус, реєстраційні дані, податкову історію, судові справи та інші [48]. Це сприяє безпеці бізнесу та зменшенню обсягів неповернутої дебіторської заборгованості.

Україна, так само як і більшість світу, переходить до онлайн-бізнесу. Застосування цифрових інструментів, які дозволяють проводити операції онлайн, покращує безпеку та швидкість взаєморозрахунків, розширює можливості роботи з дебіторською заборгованістю тощо.

Можна виділити такі можливості діджиталізації для підвищення продажів торговельних підприємств через: відкриття інтернет-магазину; розширення клієнтської бази за рахунок додаткової інтернет-аудиторії; залучення цільової аудиторії через додаткові послуги; уніфікування існуючої клієнтської бази; застосування IP-телефонії; забезпечення системи лояльності клієнтів; синхронізація каналів комунікації з клієнтами; прискорення процесу продажу за рахунок автоматизації у торгівлі; самостійне оформлення онлайн-замовлення клієнтом та автоматизація документообігу; розширення бази знань для швидкого навчання торгових робітників.

Для удосконалення управління оборотними коштами в аспекті діджитал-технологій у розрахунках з контрагентами запропоновано для ПП «Віола плюс» інтегровану систему документообігу, яка застосовується в модулі «Електронний документообіг (інвойсинг)» у «Приват24 для бізнеса».

Структуру запропонованої системи документообіг з контрагентами у ПП «Віола плюс» наведено на рис. 3.5.

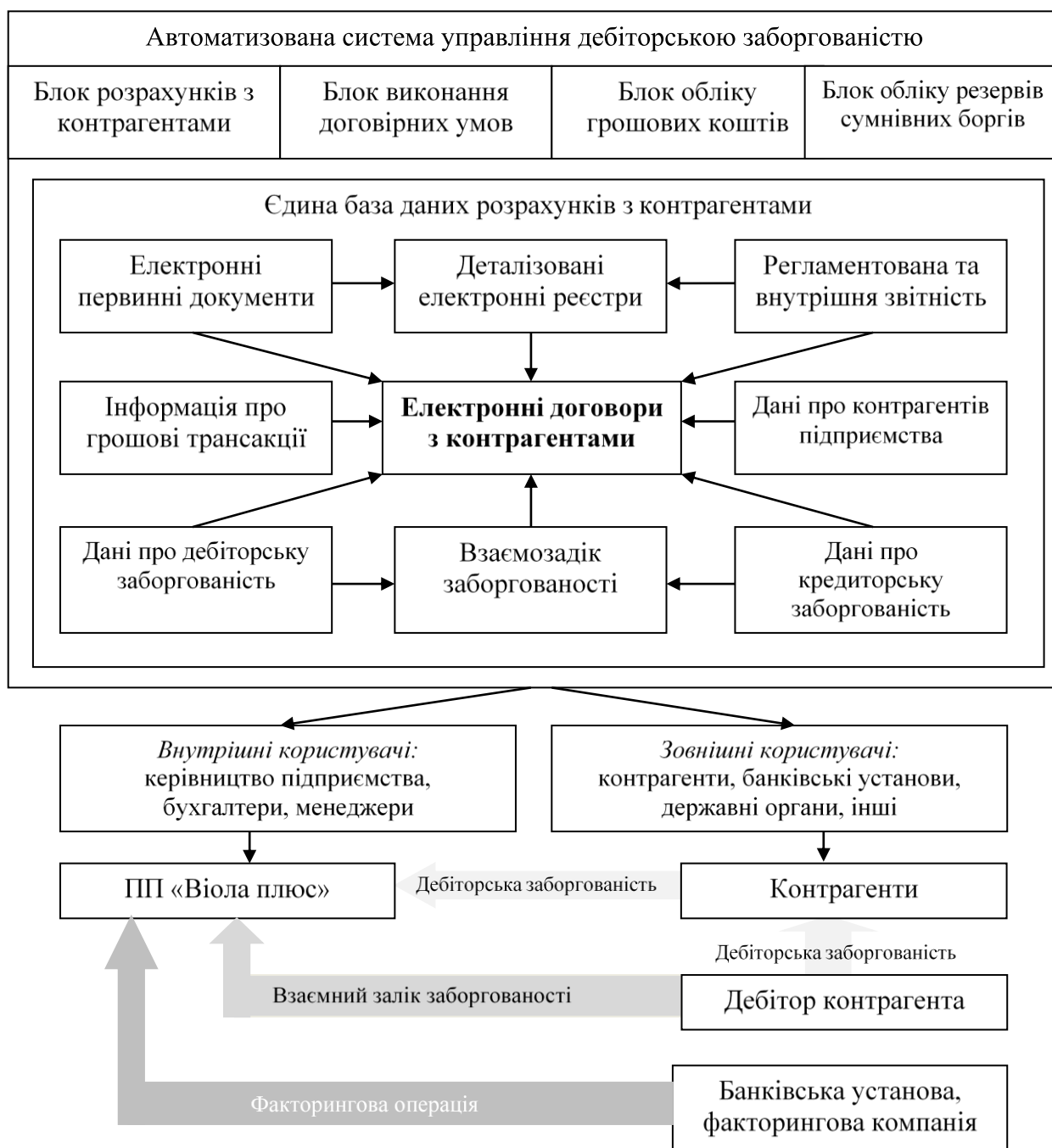

Рисунок 3.5 – Структура запропонованої системи документообіг з контрагентами у ПП «Віола плюс»

За структурою запропонованої системи документообіг з контрагентами можна здійснити автоматизацію обліку та аналізу дебіторської заборгованості ПП «Віола плюс» та інтегрувати її у модуль «Електронний документообіг (інвойсинг)», що надається для користування своїм клієнтам

Приватбанком. Це прискорить документообіг при здійсненні розрахунків, дозволить підвищити ефективність управління дебіторською заборгованістю, а також прискорить оборотність оборотних коштів ПП «Віола плюс».

3.3. Застосування запропонованих рекомендацій у діяльності ПП «Віола плюс»

Для удосконалення управління оборотними коштами ПП «Віола плюс» у магістерській роботі запропоновано зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни та використання digital-технологій в системі розрахунків. Як було раніше показано, підприємство може отримати економічні вигоди від застосування запропонованих заходів.

Проведемо розрахунки економічного ефекту та показників ефективності від впровадження запропонованих заходів. Для початку проведемо визначення оптимального для ПП «Віола плюс» розміру дебіторської заборгованості (DZ_{OPT}) за умови зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни та застосування діджитал-технологій при розрахунках за формулами 3.1 та 3.2 (рис. 3.6).

При цьому вихідним моментом оптимізації є встановлення необхідного обсягу приросту грошових коштів підприємства за (dspace.wunu.edu.ua) умови збільшення розрахунків без відстрочки терміну платежу, що викликано зміцненням розрахунково-платіжної дисципліни та скорочення терміну електронного документообороту. Такий приріст визначається на основі нормативу абсолютної ліквідності – максимальний розмір грошових коштів та (dspace.wunu.edu.ua) їх еквівалентів становить не менше 0,5 частки одиниці поточних зобов'язань, тобто верхньої межі нормативу.

Оптимальний обсяг дебіторської заборгованості

$$\overline{ДЗ}_{\text{опт}} = \frac{ТО_{\DeltaГК}^{\text{опт}}}{360} * ЧД . \quad (3.1)$$

Де тривалість обороту дебіторської заборгованості визначається як:

$$ТО_{ДЗ}^{\text{опт}} = ТО_{ДЗ} - ТО_{\DeltaГК} = \frac{360}{ЧД} * \overline{ДЗ} - \frac{360}{ЧД} * \DeltaГК, \quad (3.1)$$

$ТО_{\DeltaГК}$ – тривалість такого обороту для необхідного приросту грошових коштів, дні;

ЧД – чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.

ДЗ – середньорічний обсяг дебіторської заборгованості, тис. грн.

$\DeltaГК$ – необхідний приріст грошових коштів, тис. грн.

Рисунок 3.6 – Спосіб розрахунку оптимального обсягу дебіторської заборгованості підприємства

Проведемо розрахунки оптимального обсягу дебіторської заборгованості (essuir.sumdu.edu.ua) (табл. 3.2).

Приріст (essuir.sumdu.edu.ua) грошових коштів підприємства за (dspace.wunu.edu.ua) рахунок зміцнення платіжної дисципліни у ПП «Віола плюс» та скорочення тривалості електронного документообігу становитиме:

$$\DeltaГК = (0,5 - 0,45) * 6982,1 = 349,1 \text{ тис. грн.}$$

Розрахований за формулою (3.1), оптимальний термін обертання дебіторської заборгованості складає:

$$ТО_{ДЗ}^{\text{опт}} = 100 - \frac{360}{27406} * 349,1 = 95,4 \text{ днів}$$

Таблиця 3.2 – Вихідні дані для розрахунку оптимального

ПП «Віола плюс» за рахунок зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни

Показник	Значення
Норматив коефіцієнту абсолютної ліквідності	0,5
Поточні зобов'язання в останньому аналізованому році, тис. грн.	6982,1
Тривалість обороту дебіторської заборгованості, днів	100
Чистий дохід від реалізації в останньому аналізованому році, тис. грн.	27406
Очікуваний темп приросту доходу від реалізації, %:	
Реалістичний	0
Песимістичний	-10
Оптимістичний	10

Для песимістичного сценарію, який передбачає зменшення виручки на 10%:

$$TO_{ДЗпес}^{опт} = 100 - \frac{360}{27406 * 0,9} * 349,1 = 94,9 \text{ днів}$$

Для оптимістичного сценарію, який передбачає зростання виручки на 10%:

$$TO_{ДЗопт}^{опт} = 100 - \frac{360}{27406 * 1,1} * 349,1 = 95,8 \text{ днів}$$

Для фактичного обсягу реалізації в останньому аналізованому році, який дорівнював 27406 тис. грн., **оптимальний обсяг дебіторської заборгованості**, (essuir.sumdu.edu.ua) розрахований за формулою (3.2), становить:

$$\overline{ДЗ}_{опт} = \frac{95,4}{360} * 27406 = 7262,6 \text{ тис. грн.}$$

При песимістичному сценарії:

$$\overline{ДЗ}_{опт.пес.} = \frac{94,9}{360} * 27406 = 7224,5 \text{ тис. грн.}$$

При оптимістичному сценарії:

$$\overline{ДЗ}_{\text{опт.оптим.}} = \frac{95,8}{360} * 27406 = 7293 \text{ тис. грн.}$$

Отже, можна зробити висновок, що (dspace.wunu.edu.ua) оптимальний обсяг дебіторської заборгованості заплановано лежить в межах:

$$7224,5 \leq \overline{ДЗ}_{\text{опт.}} \leq 7293 \text{ тис. грн.}$$

Величина $ДЗ_{\text{опт}} = 7293$ тис. грн. є менше фактичного обсягу дебіторської заборгованості підприємства на 3398,6 тис. грн. або на 32%.

Дана модель дозволяє визначити оптимальний обсяг дебіторської заборгованості, (diplomba.ru) що використовується для забезпечення нормального рівня ліквідності ПП «Віола плюс», збалансованості між обсягами і термінами обороту оборотних коштів загалом та дебіторської заборгованості (dspace.wunu.edu.ua) зокрема.

На базі проведених розрахунків визначимо зміни у показниках ефективності управління оборотними коштами ПП «Віола плюс» за умови зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни та застосування діджитал-технологій у розрахунках з контрагентами, що забезпечить прискорення документообігу.

Отже, очікується, що середній термін погашення дебіторської заборгованості (storage.7eminar.ua) ПП «Віола плюс» за рахунок зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни та прискорення електронного документообігу складе 95,4 дня.

Відповідно оборотність дебіторської заборгованості (storage.7eminar.ua) ПП «Віола плюс» буде становити:

$$K_{\text{ОбДз}} = 360 / T_{\text{Дз}}^{\text{опт}} = \frac{360}{95,4} = 3,77 \text{ оборотів}$$

А оборотність оборотних коштів становитиме:

$$\begin{aligned} K_{\text{ОбА}} &= ЧД / (З + \overline{ДЗ}_{\text{опт}} + ГК + \Delta ГК) = \\ &= 27406 / (1156 + 7262,6 + 8278 + 349,1) = 1,67 \text{ оборотів} \end{aligned}$$

Отже, можна спостерігати підвищення ефективності запропонованих заходів, оскільки [оборотність дебіторської заборгованості \(storage.7eminar.ua\)](https://storage.7eminar.ua) ПП «Віола плюс» зростає на 0,12 оборотів, а оборотність оборотних коштів – на 0,04 обороту. Це підтверджує те, що заходи по удосконаленню управління оборотними коштами підприємства можуть бути ефективними.

ВИСНОВКИ

За результатами виконання магістерської дипломної роботи зроблено теоретичне і практичне дослідження діяльності ПП «Віола плюс» щодо удосконалення процесу управління його оборотними коштами.

Дане дослідження дозволило сформулювати висновки по роботі, які полягають у наступному. Визначено сутність та структуру оборотних активів суб'єкта господарювання. Встановлено, що оборотні кошти – це кошти, вкладені у **сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес** (nv.nltu.edu.ua) і цілком споживаються протягом одного оборотного (операційного) циклу. Оборотні кошти – це кошти, **авансована у кругообіг виробничих оборотних фондів та фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва та обігу.** (www.dgma.donetsk.ua) За структурою оборотні кошти (активи) включають кошти у виробничих запасах, незавершеному виробництві, готовій продукції, дебіторській заборгованості, **поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та** (nv.nltu.edu.ua) **їх еквіваленти, інші оборотні** (econa.at.ua) кошти. Оборотні кошти класифікуються за широким спектром ознак.

У сфері торгівлі оборотні кошти мають особливе значення, оскільки за фінансовими звітами торгівельних підприємств вони у структурі активів бізнесу мають переважну вартість та можуть сягати 90% вартості всього майна. Торгівельна діяльність – це особлива сфера діяльності, пов'язана зі здійсненням товарообороту, забезпеченням руху продукції та товарів зі сфери виробництва до сфери споживання. За допомогою торгівельної діяльності відбувається надання послуг: виробникам продукції (товарів) щодо її (їх) реалізації; споживачам щодо отримання необхідних товарів та задоволення платоспроможного попиту.

У магістерській роботі охарактеризовані основи управління оборотними коштами торгівельного підприємства. З'ясовано, що управління оборотними коштами здійснюється відповідно до розробленої політики

підприємства та включає декілька етапів, серед яких аналіз, оптимізація обсягу оборотних коштів, співвідношення їхньої постійної та змінної частин, забезпечення необхідної ліквідності, підвищення рентабельності, забезпечення мінімізації втрат тощо.

Досліджено сутність та методику аналізу оборотних коштів торговельного підприємства. Обґрунтовано, що аналіз є основною функцією управління оборотними коштами підприємства. Визначено, що аналіз проводиться за показниками динаміки та структури формування оборотних коштів підприємства, а також ефективності їх використання. Аналіз оборотних коштів включає низку етапів, серед яких визначення абсолютних і відносних відхилень суми оборотного капіталу, зміни його питомої ваги, обчислення показників за кожним видом оборотних коштів, аналіз їхньої оборотності, тривалості їх обороту, вивільнення внаслідок прискорення оборотності тощо.

Практичну частину магістерської дипломної роботи виконано на прикладі діяльності ПП «Віола плюс» за 2017-2021 роки. Нами не досліджувалися 2022-2023 роки, оскільки дане підприємство у 2022 році багато часу не працювало із-за повномасштабної війни з РФ та з 2022 року не надає свою звітність для публічного розгляду. Надано фінансово-економічну характеристику ПП «Віола плюс» та оцінено його основні показники у 2017-2021 роках. Це підприємство, що зареєстровано у м. Дніпро та здійснює роздрібну торгівлю меблями, освітлювальними приладами та іншими товарами для дому в спеціалізованих магазинах. На підприємстві працює 16 працівників. Чистий дохід ПП «Віола плюс» щорічно зростає. У 2021 році підприємство мало найвищі фінансові результати за аналізований період. ПП «Віола плюс» в аналізованому періоді 2017-2021 роках було фінансово стійким, ліквідним, однак погіршувало ділову активність.

Проаналізовано динаміку, обсяг, склад, структуру оборотних коштів ПП «Віола плюс». Встановлено зростання оборотних коштів підприємства за рахунок збільшення розміру інших **фінансових інвестицій та дебіторської**

заборгованості (www.lef.lviv.ua). (www.lef.lviv.ua) У структурі балансу оборотні кошти займали 79,5%. На кінець 2021 року відбулося суттєве зростання у структурі грошових коштів та їх еквівалентів, (www.lef.lviv.ua) а також фінансових інвестицій, що зміцнило платоспроможність підприємства. Однак дебіторська заборгованість залишається на високому рівні. Натомість виробничі запаси підприємства і період з 2017 року по 2021 рік зменшилися на 119,4 тис. грн. Це пов'язано з тим, що ПП «Віола плюс» змінило політику формування запасів та відмовилося від складування товарів для продажу. Дане торговельне підприємство почало розвивати стратегію укладення договорів щодо продажу меблів за попереднім замовленням. Визначено показники ефективності оборотних коштів ПП «Віола плюс» та проаналізовано їх вплив на діяльність підприємства. Аналіз показав, що оборотність оборотних коштів поступово уповільнилася. Це відбулося за рахунок зростання суми оборотних коштів при невисоких темпах росту чистого доходу. За показником рентабельності можна було спостерігати зменшення ефективності використання оборотних коштів ПП «Віола плюс».

Розроблено загальні рекомендації щодо підвищення ефективності формування і використання оборотних коштів торговельного підприємства. Запропоновано заходи з удосконалення управління оборотними коштами ПП «Віола плюс» за рахунок зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни з боку покупців, що може зменшити обсяги дебіторської заборгованості, а також використання діджитал-технологій в системі розрахунків. Це дозволить підвищити ефективність оборотних коштів ПП «Віола плюс». Суть цих пропозицій полягає у тому, що охарактеризовано механізм зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни ПП «Віола плюс» шляхом впровадження комплексу дій щодо стягнення дебіторської заборгованості. Виявлено основні причини заборгованостей та запропоновано м'які та жорсткі методи зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни ПП «Віола плюс». Розглянуто сучасні діджитал-технології, що застосовуються у системі розрахунків покупців. Запропоновано для ПП «Віола плюс» застосовувати систему

діджиталізованого документообігу з контрагентами з використанням модулю «Електронний документообіг (інвойсинг)», що надає Приватбанк своїм клієнтам.

Надано оцінку застосування запропонованих рекомендацій у діяльності ПП «Віола плюс» з урахуванням реалістичного, песимістичного та оптимістичного прогнозів. Встановлено, що середній термін погашення дебіторської заборгованості ПП «Віола плюс» за рахунок запропонованих заходів складе 95,4 дня. Оборотноість дебіторської заборгованості ПП «Віола плюс» зросте на 0,12 оборотів, оборотноість оборотних активів – на 0,04 обороту, а термін їхнього обороту скоротиться на 14,6 днів у рік.